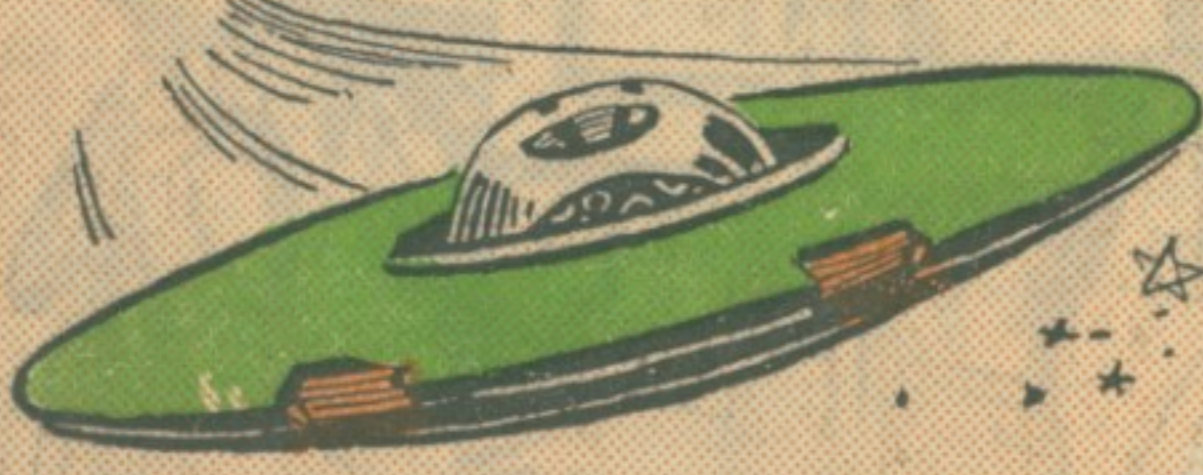




ФЛАШ ГОРДОН



КРОЗ ВЕКОВЕ

ПРОТИВ ОТРОВА

Понтијски владар Митридат VI (134—63. пре наше ере) бојећи се да не буде отрован одлучио је да своје тело привикне на отрове. Због



тога је сваког дана узимао мале дозе отрова. Када је касније покушао да изврши самоубиство тровањем, показало се да је потпуно имун тако да је морао да потражи другу врсту смрти: наредио је једном војнику да га убије мачем. Тако бар легенда каже. Међутим, Плиније Старији (23—79) записао је да је после Митридатове смрти међу његовим стварима био нађен неки рецепт за против-отров. Плиније не цитира рецепт, али додаје да је последњи ред у њему гласио: „Узети са зрном соли“.

ОГРАНИЧЕНИ РУЧКОВИ

Године 1563, француски владар Шарл IX издао је закон против луксуза и раскоши. Тим законом било је одређено да нико за један обед



не сме да има више јела од: десет супа, десет прикаша и десет паштета, шест јела од меса или риба и шест врсти слаткиша. Ово ограничење на 22 јела по оброку племићи и богати грађани сматрали су за веома строг пропис и често су га, и поред високих казни, заобилазили. Сиromaшни француски сељаци, везани за земљу феудалца, нису морали да се обазире на краљев пропис јер на својој трпези често нису имали ни једно јело.

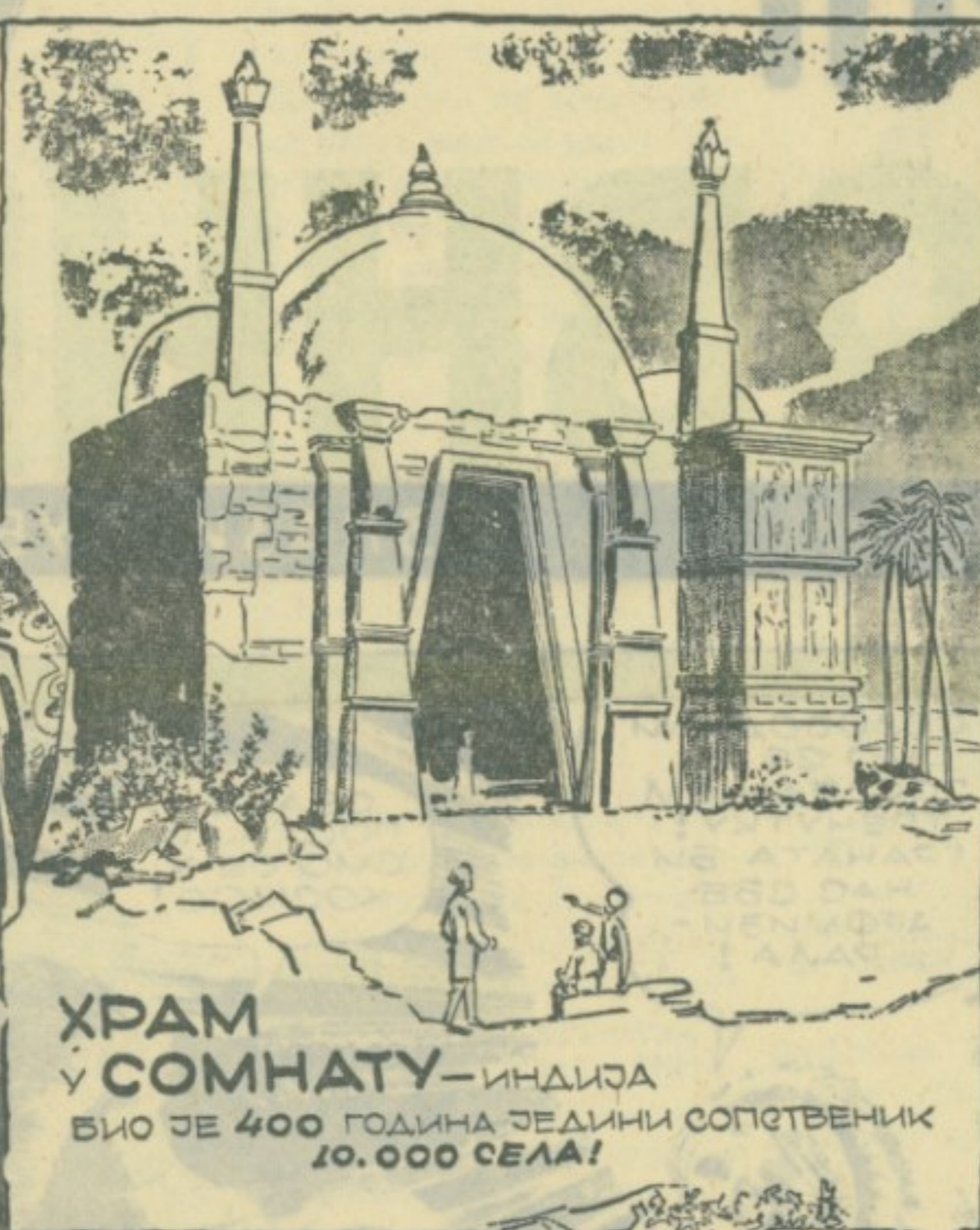
У ОВОМ БРОЈУ: Јунак без мане и ситраха. Мајемашика је мој животи. Два кромпира за новине. Јабукe у браисшорији. Весело ђеликан из Миконоса. Анеј доше. У царшћбу Наваја.

Веровали или не!



ОДАНА КЕИ ТАИ-ЛО

ИЗ ХАНКИНГА (КИНА) КОЈА ЈЕ ОСТАЛА БЕЗ РОДИТЕЉА У 28. ГОДИНИ НОСИЛА ЈЕ ЈЕДАН ФЕЊЕР ИЗРАЂЕН КАО ПОСМРТНА МАСКА ЊЕНОГ ОЦА ДА ЊУ ИЛИЈУ ПУНИХ 40 ГОДИНА



ХРАМ У СОМНАТУ — ИНДИЈА БИО ЈЕ 400 ГОДИНА ЈЕДИНИ СОПСТВЕНИК 10.000 СЕЛА!

ШАРГАРЕПУ ДУГАЦИКУ 69 САНТИМЕТАРА ОДГАЈИЛА ЈЕ ЕВЕ ШЕМС ИЗ ДЕТРОИТА (САД)



ПРОКЛЕТСТВО ШКОТСКЕ

ОВО ЈЕ ГРБ СЕР ЏОНА ДЕЛРИМПЛА КОЈИ ЈЕ ОДГОВОРАН ЗА ПОКОЛ ТОГОВО ЧИТАВОГ КЛАНА МАКДОНАЛДОВИХ ИЗВРШЕНОГ ПРЕ 270 ГОДИНА

ПСА С МРЛОМ НА ЛЕДИМА У ОБЛИКУ КЕГЛЕ И ЛОПТЕ ИМА Ч.ЛИНК ИЗ ХУСТОНА (САД)



МУСАФАР

ИЗ МЕШЕДА, У ИРАНУ. НОСИО ЈЕ 18 ГОДИНА

- 6 КАМА ЗАБОДЕНИХ У ПЛЕЊА
- 6 ПОТКОВИЦА ПРИШИВЕНИХ ЗА РУКЕ
- 6 ОГЛЕДАЛА ПРИШИВЕНИХ ЗА ГРУДИ
- 6 КАТАНАЦА ПРОВУЧЕНИХ КРОЗ КОЖУ

ДВА КРОМПИРА ЗА НОВИНЕ



WORLD WAR NEWS. This week's developments. RUSSIA. Continued success on all fronts for the Red Army has been reported throughout the week. This does not mean, however, that these victories are a 'walk over' for the Russian Com. describing reported to be in a bid at to through exhaustion and the savage nature of the fighting. R. CHURCHILL'S SPEECH..... Churchill's review of the war which he made in the House of Commons this week, was the first for a considerable time. It was the usual speech of a statesman of the first rank.

Два листа хартије за писање састављена месин таном спајалицом. На првом од њих, у врху, налази се назив: „Тристан тајмс“. На ивицама заглавља по један једрењак, а у средини контуре високе планине. Лево је име острва — Тристан да Куња — а десно место где се острво налази: јужни део Атлантског океана. Као и на свим новинама у свету назначен је датум — 26. фебруар 1944. године — и цена. Баш та цена и привлачи пажњу. Наиме, новине коштају два кромпира, три цигарете или пола пенија. Цена у новцу налази се тек на трећем, последњем месту.

За време другог светског рата становници острва Тристан да Куња готово нису

знали шта се догађа у свету. У то време двојица Енглеца, како се дознаје из новина, по имену Пенроуз и Хартинг, желећи да се спасу немачког бомбардовања, побегли су из Лондона на острво Тристан да Куња. Ту су почели да издају новине „Тристан тајмс“, које су умножавали на шапирографу. Али, како острвљани нису имали новца, продавали су их за кромпир и цигарете.

Из ових необичних новина острвљани су први пут дознали о борбама на совјетско-немачком фронту. У броју од 26. фебруара 1944. године, можда једином који се уопште сачувао, налазе се вести о напредовању совјетске армије и њеном заузимању Харкова и Кривог Рога.

Ту су и извештаји о ратним збивањима на италијанском фронту и поморским операцијама на Тихом океану. Новине су имале и рубрику: „Новости из домовине“, где су објављиване вести из Енглеске, као и рубрику „Острвске новости“. У сачуваном примерку у тој рубрици су објављени рођендански поздравни неким острвљанима.

Фебруара 1947. године совјетска флотила бродова за лов на китове ухватила се крај острва Тристан да Куња које се налази на 37. степену јужне ширине и 12. степену западне дужине. Стеновита обала острва готово је неприступачна за бродове, тако да су се совјетски китоловци превезли на њега чамцима. У то време на Тристану да Куњи живело је око три стотине људи, потомака бродоломника разних националности. Било је ту Француза, Енглеца, Холанђана, Италијана и Португалаца који су се углавном бавили повртарством и овчарством.

Примерак новина „Тристан тајмс“ совјетски китоловци добили су за три пака цигарета „Казбек“. Острвљани који им је уступио новине обихао је све своје пријатеље и познанике, али више се ни један примерак није могао наћи.

Ерупција вулкана примора ла је прошле године становнике Тристана да Куња да на чамцима напусте острво. Али у Енглеској, где су се иселили, острвљани нису могли да се прилагоде и мало по мало вратили су се готово сви на своје мало и сиромашно острво.

У кантону Валис на један војни авион који је летео изнад Алпа, био је извршен напад. Пилотску кабину, изненада је наткрилила црна сенка. Када је пилот схватио да га то гони један огроман орао толико се изненадио да у први мах није био свестан у каквој се опасности налази.

Да се не би сударио с птицом, пилот је полетео навише, али је истовремено открио да га сад гоне два орла. Опасност од судара била је све већа. Орлови су, вероватно, сматрали да је авион цинковска птица која је угрозила њихово „ваздушно царство“. У сваком случају тружили су око авиона толико близу да су се могле руком дохватити. Најзад, један орао кренуо је право на кљун авиона.



ВАЗДУШНИ ДВОБОЈ

Авион се толико затресао да је пилот за тренутак изгубио власт над машином. То га умало није стало живота. Срећом, апарат се није покварио а један противник био је избачен из борбе.

Други орао наставио је

да упорно прогони авион. Уплашени пилот изводио је најсмелије ваздушне маневре али није могао да се ослободи насртљивог пратиоца. Тек над самим аеродромом, после праве „мртве петље“, пилот је успео да се отараси птице.

ОПАСНА РИБА

Замислите једну овако невероватну сцену: долазите неком у госте, позивају вас за сто, нуде вам рибу и, као нешто сасвим обично, кажу вам: — Једите! Послужите се!

Истина од ове рибице може се и умрети. Догађа се понекад...

Зар је тако нешто могуће? Али, ево чињеница. У Јапани је за последње 22 године забележено 3.106 случајева тровања рибом фуку. Непријављених случајева вероватно је било бар још то-

лико. Већина жртва умрла је у ташким мукама. Месо рибе фуку веома је укусно и безопасно. Једино су јој отровни икра и јуч. Ако се они изваде и риба затим добро опере месо се може слободно јести.

До тровања обично долази у ресторанима и лучким крчмама, и то у случајевима кад кувар непажњом оштеди јуч а рибу затим само овалаш опере.

„Рибе фуку биле су чест гост на нашем броду када смо се за време експедиције

по Атлантику налазили у близини екватора — пише један совјетски природњак. — Фуку је ружна риба: глава јој је масивна а тело, које се нескладно сужава према репу, покривено тврдом, рапавом кожом. Ова риба је лења, лоше плива и задржава се при дну где се храни коралима и шкољкама. У једној уловљеној фуку нашли смо у желуцу 220 грама као камен тврдих комадића од љуштура шкољки и пужева. Наш бродски кувар спремао је од рибе фуку веома укусна јела...“

НАЈБРЖА ПАРНА ЛОКОМОТИВА

Најбржа парна локомотива на свету, немачка локомотива бр. „05001“ из 1935. године, одслужила је своје: кроз неколико седмица ће она у Музеју саобраћаја у Нирибергу заузети почасно место. У мају 1936. године ова парна

локомотива од 3.400 коњских снага постигла је на пробној возњи брзину од 200 километара на час. Ту брзину после ње није више постигла ни једна парна локомотива, мада су је друге, модерније врсте локомотива одавно премашиле.

Колико може да буде стар плод јабуке? Одговор на ово питање не изгледа тежак. И ви знате да све же убрано воће треба потрошити у одређеном року ако не желимо да се поквари. Па ипак плодови јабуке и крушке могу да буду стари и три до четири хиљаде година.

Када је човек праисторијских времена скупљао пољима и шумама плодове знао је да са воћем треба нешто учинити ако жели да се њиме слади и за време зиме. Тако је тај наш давни предак дошао на мисао да јабуке и крушке исече на комадиће, да ове нижице на дугачке влади траве и да их на ваздуху осуши.

Вероватно сте двоструко изненађени. Прво због тога што знате да се и данас у многим крајевима света воће суши на исти начин, а затим што вероватно нисте знали да је већ у праисторијско време било јабука и крушка.

ЈАБУКЕ У ПРАИСТОРИЈИ

Међутим, у старим сојеничким насељима која је праисторијски човек подигао на обалама језера, река и мочвара, археолози су у близини многих огњишта открили остатке воћа. Често се догађало да се праисторијској домаћици приликом кувања разбије глинена посуда и да се недокувано јело проспе у пепео. На основу тога данас археолози могу да утврде шта је праисторијски човек имао на свом јеловнику.

Све до скоро сматрало се да су тек Римљани са сунчаног југа донели у средњу Европу питоме јабуке и крушке. Међутим, то није тачно. Јер, из сојеничких насеља на југу Шведске старих четири хиљаде година познате су две врсте јабука. Цели



плодови и комади јабука, заједно са населима настали су у води језера или бара да би се у њиховом муљу, заштићени од ваздуха, сачували до наших дана.

Недавно је крај Боденског језера у Немачкој испод комада једне разбијене посуде нађена једна цела крушка! Нађени плод дебело је 31 милиметар што доказује да то није обична дивља шумска крушка, већ да потиче са оплемењеног дрвета. На истом месту нађен је још један плод крушке, нешто млађи — стар „свега“ 3.000 година — чији је пречник 42 милиметра. Из истог периода потиче и један неопштећен плод јабуке.

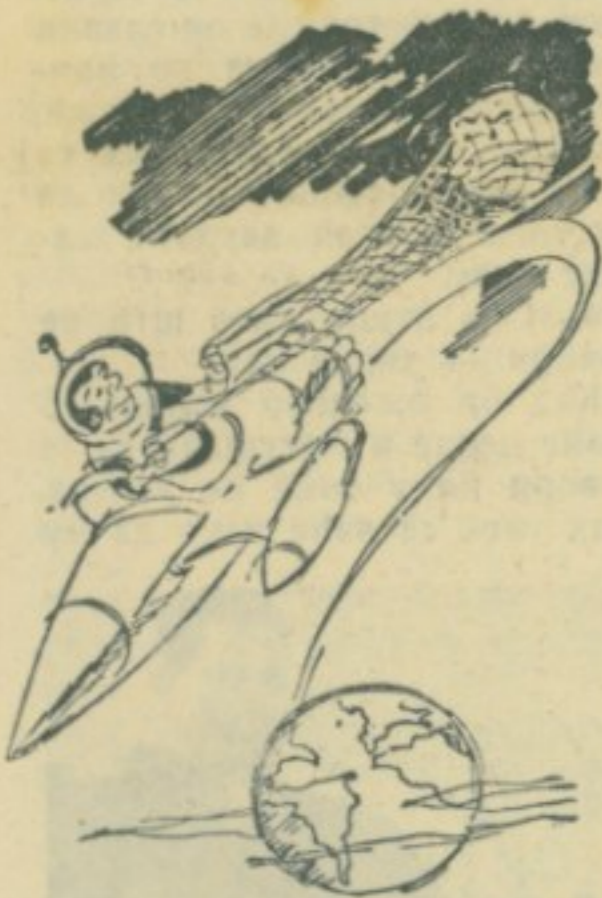
Али, ипак не смемо да бучемо неправедни према старим Римљанима. Њихови легиони, освајајући Европу у првом веку наше ере, разнели су по континенту племените сорте јабука и крушка.

ЗВЕЗДАНИ ДУКАТИ

Неки амерички научници сматрају да су на најбољем путу да стару бајку о дукату ма који падају са звезда претворе у стварност.

На једном од последњих састанака Астрономског друштва Сједињених Америчких Држава, један стручњак изложио је свој смели план да буквално скине звезде с небеског свода и да на тај начин — заради милијарде.

Једино је потребно — изјавио је инжењер Дендриј Кол — да се планетоид Ивар који кружи око Сунца доведе на Земљу па да се дође до огромне количине платине чија вредност износи око 50 милиона долара. Трошкови за остварење овог подухвата износили би према његовом мишљењу мање од 10 милијарди долара.

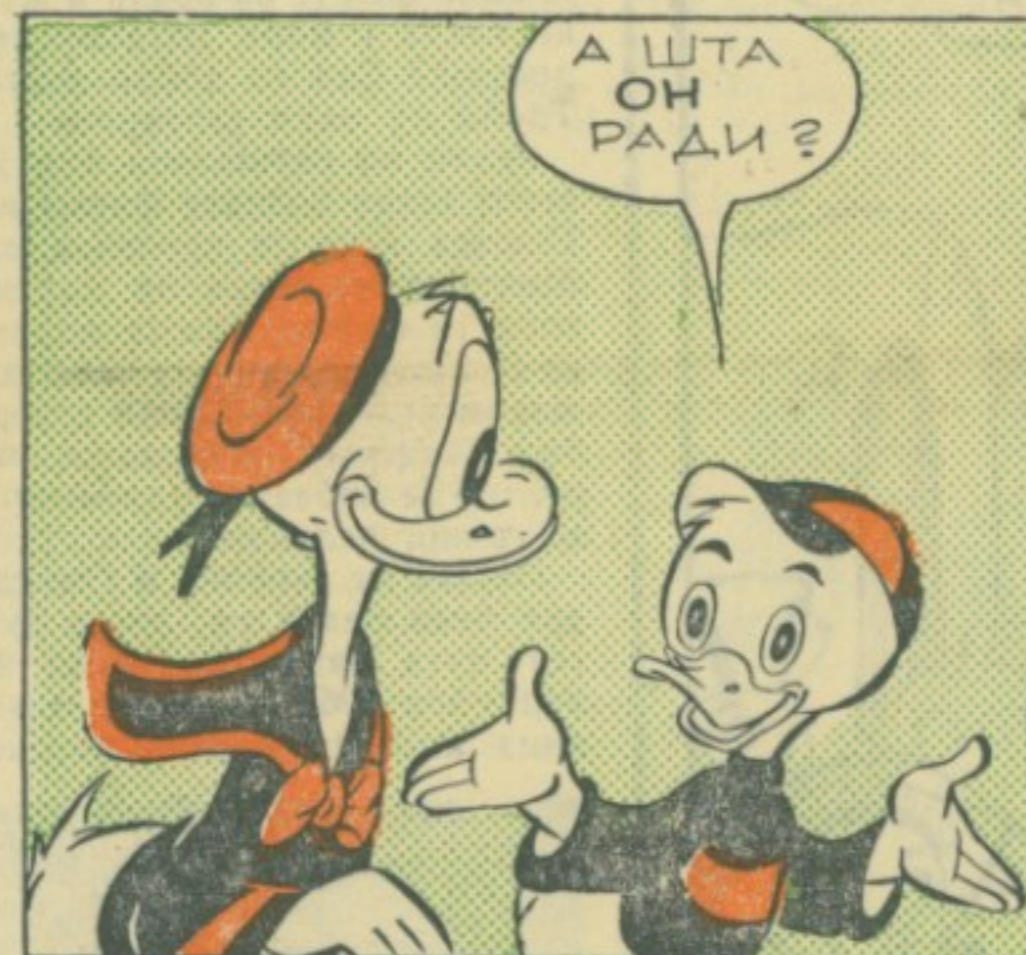


Планетоид Ивар, чији је пречник 5 километара, на свом кружењу око Сунца у одређеним временским размацима приближи се Земљи на 72 милиона километара. Према тврђењу Дендрија Кола, као и милионе других мањих небеских тела и планетоид Ивар људи би, уз помоћ нових техничких средстава која ће им у следећој декади стајати на располагању, могли да улове и да га доведу на Земљу. За то би се, на пример, могла употребити једна од ракета намењена за лет на Месец.

Ако би се показало да се планетоид не може довући, онда би се помоћу нуклеарних експлозија његова путања променила, скренула и управљала тачно према Земљи. Из „заробљеног“ планетоида издвојити затим платину била би — права играчка.

НОВИТЕТ ЗА ДЕКОРАТЕРЕ

Немачки декоратори користећу убудуће свилу начињену од стакла. Ова нова материја може да се боји и штампана према вољи. Неосетљива је на светлост и ватру, не скупља се и не гужва.



ВЕСЕЛИ ПЕЛИКАН ИЗ МИКОНОСА

Једног септембарског јутра 1955. године, селећи се са Балкана у Африку, велико јато пеликана летело је високо над Јејејским морем. На сто километара источно од Атине, једна изнемогла птица почела је да пада ка земљи. Испод ње се налазило острво и она је слетела на стену да би се ту одморала или угунила.

Нико не би могао да предвиди улогу ове усамљене птице на живописном острву Миконос.

— Овде се ништа није догодило већ 5.000 година, — рекао је један острвљанин — а сада се наједном појавио пеликан!

Острво Миконос ни по чему није ушло у историју грчких острва. Позната су његова два суседа: Делос на коме се, по легенди, родио Аполон, и Тинос, свето место које данас називају „грчки Лурд“. Миконос је увек остао само скромна Пепељуга међу својим сестрама. Тако је било до доласка пеликана.

Птицу толико исцрпљену да није могла сама да пронађе себи храну, приметно је један рибар који је случајно чамцем ту да пролазио и одвео је до пристаништа. Одмах је изазвала радозналост свих и стекла опште симпатије. Становници острва су се

Умиљати херој, пеликан Петрос, унапредрио је туризам на једном од Кикладских острва. Да не би био сам доведено му је друштво и он се сада одлично осећа

копулоса, кога су убили Немци.

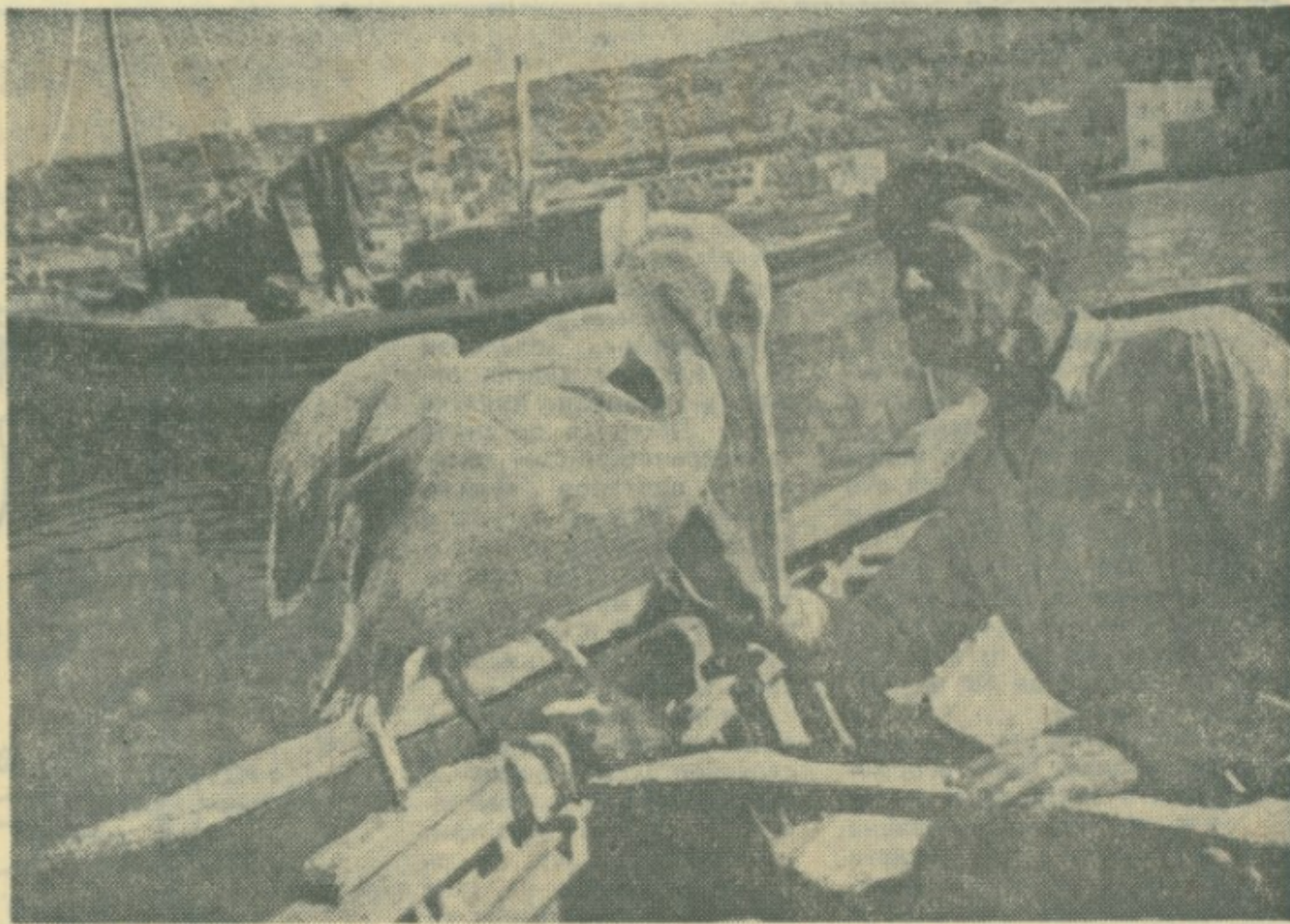
Негован и храњен како од свог поочима тако и од осталих Петрос је повратио снагу и здравље и ускоро постао маскота читавог острва.

Ако би случајно ова птица надлетела свето острво Делос мештани су веровали да то није без разлога. Ко зна, можда је после толико векова Аполон изрекао ново пророчанство: острво Миконос биће напредно само док на њему живи Петрос. Рибари су почели да се питају: није ли им улов у последње време богатији... наравно у шали.

У пролеће, у време сеобе, Петрос је нестало. Људи су се брзо умирли: пронашли су га живог и здравог на острву Тинос. Али грађани Тиноса су одбијали да га врате. Настала је велика свађа, названа „пеликански рат“, за коју се заинтересовала читава Грчка.

Најзад се грађани Миконоса обратише шефу полиције Кикладских острва чија је надлежност обухватала и острво Тинос.

— Овде није у питању једна припитомљена птица, — упорно су тврдили становници Тиноса — то је дивља птица селица, слободна да иде где јој је драго. Очигледно јој се на Миконосу више није



свидело и она је дошла да потражи уточиште код нас.

— То је бесмислено — бунили су се становници Миконоса. — Ми смо спасли Петроса, хранили га и неговали као нашу децу. То је млада птица и изгубила је само оријентацију. Можда ју је тамо донео ветар и без њене воље.

Шеф је пажљиво саслушао обе завађене стране, погледао своје бркове и изјавио: — Птица припада Миконосу. Реците полицији са Тиноса да је одмах врати.

Петросов повратак представљао је право слање. Готово целокупно становништво Ми-

коноса, 3.600 душа, напустило је посао и слегло се на пристаниште да би дочекало Петроса. Кад је брод пристао, Петрос је одгурнуо све да би се, свестан своје важности, први свечано искрцао.

Отада су на острву постали опрезни. На пеликану ногу ставили су сребрни прстен са угравираним речима: „Општина Миконос“, а Теодорос му је искрцао неколико пера с једног крила.

— То му неће сметати — објаснио је он. — Моћи ће мало и да полети, али не далеко.

У ствари, после тога Петрос се само тетурало у ваздуху и убрзо слетао на земљу или на површину воде.

Једне топле вечери јула 1961. године, Теодорос је у омаленој кафаници на пристаништу изјавио:

— Петрос није срећан. Увек је сам; увек је на обали и жудно гледа у море. Шта му недостаје? Сви то добро знате. Треба му наћи сапутницу.

Један од слушалаца био је агент једне познате фирме из Тексаса која је трговала са Миконосом. Један од директора те фирме, био је родом из Луизијане коју називају државом пеликана. Преко службе за заштиту животиња директор је добио „друштво“ за грчког пеликана.

Најзад су Алфонс и Омега, два бела пеликана, после другог пута авионом стигли 2. децембра 1961. године у каве зима који су носили натпис

на грчком значи „мир“. За коју ће се Петрос одредити? Острвљани су чекали развратак догађаја.

И још чекају. У међувремену, стигле су неповољне вести из научног света: пеликани се спарују само у великим групама и далеко од сваког људског насеља. Ако се ови примерци на Миконосу спаре, то ће представљати редак догађај.

Поред тога, три штићеника острва припадају различитим врстама. Петрос је обичан пеликан. Његов огроман кљуном има боју дуге: црвен је, плав и жут, а перје му је ружичасто. Омега је из врсте пеликана са црвеним кљуном, која живи у Северној Америци. Што се тиче Ирене, нико не зна којој врсти она припада: Французи су је нашли у једном холандском зоолошком врту који ју је добио из Египта, а доведена је... ко зна одакле!

Свеједно, Теодорос налази да је Петрос много веселији откако је у друштву. А оно није пољуљало његов престиж — на острву је он главни господар: шетка се по пристаништу, спава на плажи, шепури се по песку. Кад га неко фотографише, он као да је тога свестан заузима „лажну позу“.

— Ова птица само што не говори — тврде сви. Кад би ожедне долази до јавне чесме и покушава да је отвори но у томе не успева. Али увек се нађе неко да му



„Петросови другови за игру“. То је био празник за читаво острво и увече је приређен ватромет.

На свадбеном ручку Петрос се појавио са првом лептир машином. Особа која је играла улогу матичара заклела је три пеликана на верност и затим је прочитан телеграм грчких обожаваца који су им пожелели дуг живот и мно гобројно потомство. На жалост, жеље се нису испуниле јер се Алфонс разболео још на путу и убрзо угунио.

Једно француско филмско предузеће снимало је кратак филм на Миконосу, па се и оно заинтересовало за судбину Петроса и доведо му сапутницу по имену Ирена, што

отвори чесму испод које он подмеће свој велики кљуном и добро се напије.

Буџетом општине предвиђена је свота за исхрану пеликана — а то је јединствено у свету.

Пре десет година за острво Миконос знао је мали број туриста које је привлачила његова дивна клима и — умирене цене. Данас изгледа да цео свет зна за њега. Прошле године је на острву боравило 60.000 туриста.

Данас Петрос има десет година а по тврђењу стручњака пеликани могу да живе до 40, па чак и више. Зато се острвљани надају да ће Петрос још дуго владати.

ГОСПОДИН
МОЖЕ
ТАДА

СУТРАДАН У ЗОРУ, БРИТАНСКИ ВОЈНИЦИ КУТКЕ СУ НАПУСТИЛИ ТЕРСАВУ.



ЈА МОРАМ С ТРУПАМА! АЛИ, ДАВИД ЋЕ СЕ СТАРАТИ О ВАМА!



ПОВОРКА ЈЕ ЗАШЛА У ШУМУ, ГОМИЛА ИНДИЈАНАЦА ПОСМАТРАЛА ЈЕ ЊЕНО ПРИБЛИЖАВАЊЕ



У ТОМ ТРЕНУТКУ, МАГВА ЈЕ ИСПУСТИО РАТНИ ПОКЛИЧ ВИШЕ ОД ДВЕ ХИЛЈАДЕ ИНДИЈАНАЦА БАЧИЛО СЕ НА КОЛОНУ.





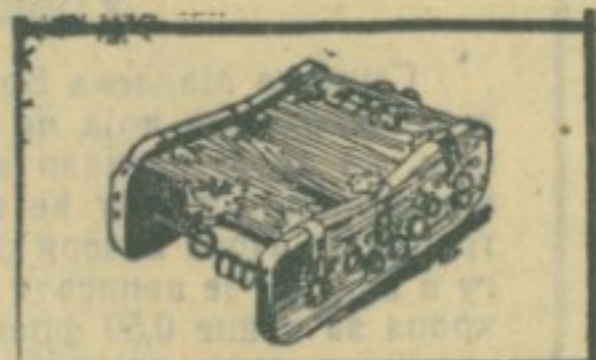
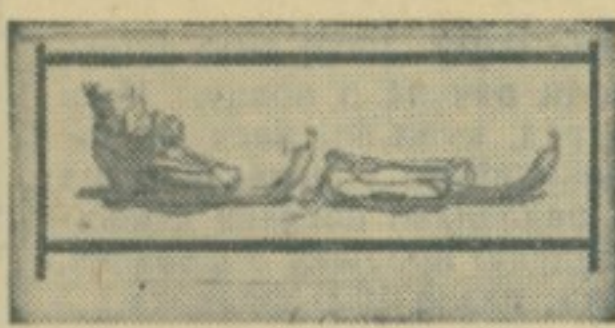
ПОРЕКЛО ОМИЉЕНИХ СПОРТОВА

Скијање и клизање на леду су веома блиски спортови: сведок је ова гравура на којој се виде клизачи-скијаци из Пољске још 1578. године. Тада то наравно није било уметничко клизање већ средство за кретање које су „изумели“ Холанђани.

Из Холандије клизање је у ким клизањем. На слици је XVII веку прешло у Енглеску. Само, Енглези су први почели да се баве уметничко-туриста.



„Преци“ данашњих клизачки направљени су 1667. године од дрвета превученог металом.



Санке су постале дечја забава пре два века у Швајцарској. Ово су санке типа „Кеслер“ произведене у Швајцарској 1765. године.

Осим скија, клизачки и санке постојало је још као зимска забава и једрење на леду и хокеј на леду.



Енглески студенти играју кеј на леду, данас најбржа и веома омиљена игра међу младим светом.

ЛИШЋЕ СМАЊУЈЕ СНАГУ ВЕТРА

Ралф Фредерик из америчког климатолошког института у Вашингтону вршио је мерења која су показала да лишће на дрвећу игра велику улогу у слабљењу снаге ветра. Кад ујесен са храстова, брестова и јасена опадне

лишће снага ветра на околна насеља расте за 40 одсто. У пролеће кад шума олиста на местима опкољеним шумом снага ветра слаби. Јачина његова зависи такође од броја стабала, њихове висине и растојања.

Мале занимљивости

Почетком овог века руски инжењер Мелников патентирао је један свој необичан проналазак: бактеријски мотор! Принцип на коме је мотор радио није се много разликовао од парне машине само се у његовим цилиндрима није нагомилала пара, већ гасови настали при распадној одређених материја.

Највећи комад стакла на свету налази се у америчкој савезној држави Вајомингу. То је у ствари огромна стена од природног стакла — обидијана. Размере стене приближно износе 800 x 80 x 40 метара.

У неким европским градовима улице се за време жарких летњих дана не поливају обичном, већ морском водом. Овакав начин поливања улица први пут је био примењен у Лондону 1860. године. Његово преимућство је у томе што се влажност дуже одржи, а истовремено се успорава труљење органских материја.

У „Аналитичкој механици“ француског математичара и



астронома Жозефа Луја Лагранжа (1736—1813) није било ни једног цртежа.

Најлакша биљна материја је срж сунцокрета. Његова специфична тежина износи 0,028 грама на кубни сантиметар,

ЗЕБА – ПРИЈАТЕЉ РУДАРА

Свако јутро пре почетка посла у лавиринт рударског окна крај енглеског градића Менсфила спуштају се два рудара. Поред рударске опреме они носе и велики кавез у коме су птице зебе. И тек када они јаве да је окно „чисто“ у рудник се спуштају и остали радници. Рудари веома поштују птицу зебу која их је не

једном спаса од смртне опасности. Наиме, зеба уопште не подноси присуство рударског гаса и у гине чим удахне и најмању количину.

Осетљива птица зеба служи за откривање рударског гаса многим поколењима менсфилдских рудара.

док је специфична тежина плуте 0,24.

Прву примену добио је угљендиоксид, који је открио енглески хемичар Џозеф Пристли (1733—1804), у газирању воде за пиће, такозваној сода-води.

Рибље брашно је због високог процента беланчевина у себи (80%) пет пута хранљивије од рибе од које се справља. Рибље брашно, као допуна обичној храни, вероватно ће у будућности одиграти значајну улогу у борби против недостатка беланчевина.

У Тајланду се сваке године потроши више од 5.000 тона зоопланктона, ове изванредно хранљиве намирнице, које у изобиљу има у морима.

СТРОНЦИЈУМ 85 И КОШТАНЕ БОЛЕСТИ

Стронцијум 85, безбедан рођак смртоносног стронцијума 90, користиће се за дијагнозу обољења костију. Овај метод назива се остеограм. Инјекцијама се убризгавају мале количине радиоактивног изотопа и његово распоређивање у костима прати се бројачем. Проучавања су показала да се степен апсорпције у ободелој кости разликује од оне у нормалној. На овај начин се лакше прати зарашћивање прелома костију а такође и лакше проучава хемијски састав костију и разних промена које у њима настају.

WALT DISNEY'S

ВЕЛИКИ РИБА



ЈУНАК БЕЗ МАНЕ И СТРАХА



Седамдесетогодишњица рођења легендарног хероја Алексе Дундића кога су назвали «Лав са срцем милог дечака»

Негде крајем априла 1916. године, у Одесу, сунчани и леги руски град на обали Црног мора, стигао је млади подофицир српске војске, Милутин Чолић. Оде-са је тих дана врела као ко-шница, јер се у њој прикупило на хиљаде и хиљаде Југо-словена из свих крајева наше земље, који су желели да се укључе у југословенске добро вољачке јединице. Већина њих су пре тога силом узети у аустро-угарску војску и послани на руски фронт, где су се у масама предавали руским армијама, јер нису желе-ли да се туку против словен-ске браће за интерес аустро-угарске монархије.

Милутин Чолић је једини на врло необичан и драматичан начин слигао у Одесу. Трагичних, јесењих дана 1915. године, кад су против Србије започеле гигантску офанзиву удружене немачке и аустро-угарске војске, он је био те-шко рањен и у бесвесном ста-њу заробљен. Кад је прездра-вио у београдској болници, Аустријанци су га упу-тили у заробљенички логор у Мађарској. На глас да се у Русији формирају југословен-ске добровољачке јединице, које ће се заједно са Русима борити против Немачке и Ау-стријанаца, Милутин Чолић је побегао из логора у Румуни-

ји, одакле се пребацио до О-десе. То су били први кораци на путу будућег легендарног јунака грађанског рата у Ру-сији — Алексе Дундића.

Страх и трепет белогардејаца

Непрегледну руску степу у области Царицина (данас Вол-гограда) влажила је суснежи-ца тих октобарских (по но-вом календару: новембарских) дана 1917. године када је це-лу Русију захватио талас про-летерске револуције. Одред од стотину и педесет коњани-ка у сивомаслиним унифор-мама српске војске, на чијем је челу јахао стасит поруч-ник, пробијао се кроз фронт белогардејских контрарево-лucionарних трупа. Пред Ца-рицином коњаници су наишли на оклопни воз из кога су ис-пали до зуба наоружани пр-вени морнари. Они су неверо-љиво посматрали официра са златним еполетама који је за-хтевао да га одведу најстари-јем команданту.

Дотадашњи поручник југо-словенског добровољачког корпуса, Милутин Чолић, пр-етворно се тих дана у Алексу Дундића, командира југословенског ескадрона у саставу интернационалног одреда Цр-вене гарде, формираног у Је-катеринославу, данас Красно-дару.

До овога није дошло слу-чајно — на то је имао одлу-чујући утицај његов ранији живот. Доста година пре, ја-нуарских дана 1893. године, сеоски свештеник Лазар Чо-лић из Рајана код данашњег Титовог Ужица, повео је сво-ју бремениту жену Смиљану волујским колима, по љутој зими, лекару у Ужице. Али пред самим градом, 24. јануа-ра, Смиљана је у колима ро-дила сина Милутина, кога су увели у стару ужичку матич-ну књигу на страни 256, под редним бројем 23—Х1.

Уместо да по свршеној ма-лој матури оде у богословију, како је желео његов отац, ше-снаестогодишњи Милутин је отпутовао у Београд, где се запослио као фабрички рад-ник. Ту је имао прилике да се упозна са свом бедом угњет-авних и експлоатисаних рад-ника, што је код њега заузек оставило неизбрисиве траго-ве.

После, у Одеси, због њего-ве изразите интелигенције и осведечене храбрости на фронту у Србији, послани су га у шестомесечну официрску школу, коју је завршио са од-личним успехом, да би се по-сле тога истакао на фронту у Румунији. Чим је избила пр-ва, буржоаска фебруарска ре-волуција, он је био један од малобројних југословенских официра који је на јавним митинзима тражио радикалне реформе у добровољачким је-диницама, због чега су га ви-ше старешине проглашавале за „непоузданог“.

Дундићева слава као борца Црвене армије почела је да расте вртоглавом брзином. Као командант дивизиона у саставу „Првог југословен-ског комунистичког пука“ он је нападао белогардејце тамо где су га најмање очекивали. Чинио је невероватно смеле рејдове (препаде) у непри-јатељску позадину и уносио страх у белогардејске трупе. Због црне пелерине која му се вихорила за време јуриша, белогардејци су га увек пре-познавали и називали га „цр-ним ђаволом“.

У лето 1919. године Четврту првену коњичку дивизију, чи-јим Трећим пуком командује Алекса Дундић, притисла су код Авилова два белогардеј-ска коњичка корпуса под ко-мандом генерала Шатнилова и Покровског. Кад су бело-гардејци већ тријумфовали, Дундић их је напао с бока и унео панику у њихове редове што је омогућило првеној ди-визији да их потуче до ногу.

Дрскост на аристократском балу

Град Вороњез је важио као неосвојива белогардејска твр-ђава, у којој су генерали Шку-ро и Мамонтов сместили свој главни контрареволуционарни штаб. Уверени да су далеко од фронта, белогардејци су се често безбрижно забавља-ли. Тако су 23. октобра 1919. године приредили у раскоп-ној губернаторској палати бал. Под сјајем кристалних

лустера блистале су се рас-кошне туалете дама и позла-ћене униформе официра. Али пажњу свих је привлачио не-обично стасит и елегантан офи-цир, кога ту нико није позна-вао.

Алекса Дундић је очарао све даме на балу и чак играо са лепом ћерком генерала Шкурова. Ко би могао поми-слити да је то онај исти пр-вени командант, који је крат-ко време пре тога заробио на препад француског гене-рала Реноара са целим њего-вим штабом.

Пре него што ће упасти на бал, Дундић је пажљиво пре-гледао белогардејске полжа-је. Ипак, на балу га је препознао један човек: ње-гов некадашњи пријатељ, пу-ковник Хаџић. Отишли су да се објасне у удаљени салон, где је Хаџић потегао пи-штољ. Дундић је био примор-ан да га задави голим ру-кама, а затим је оставио ко-верту са Буџонијевог пору-ком, у којој су црвеноармеј-ци јављали да ће сутра ући у град.

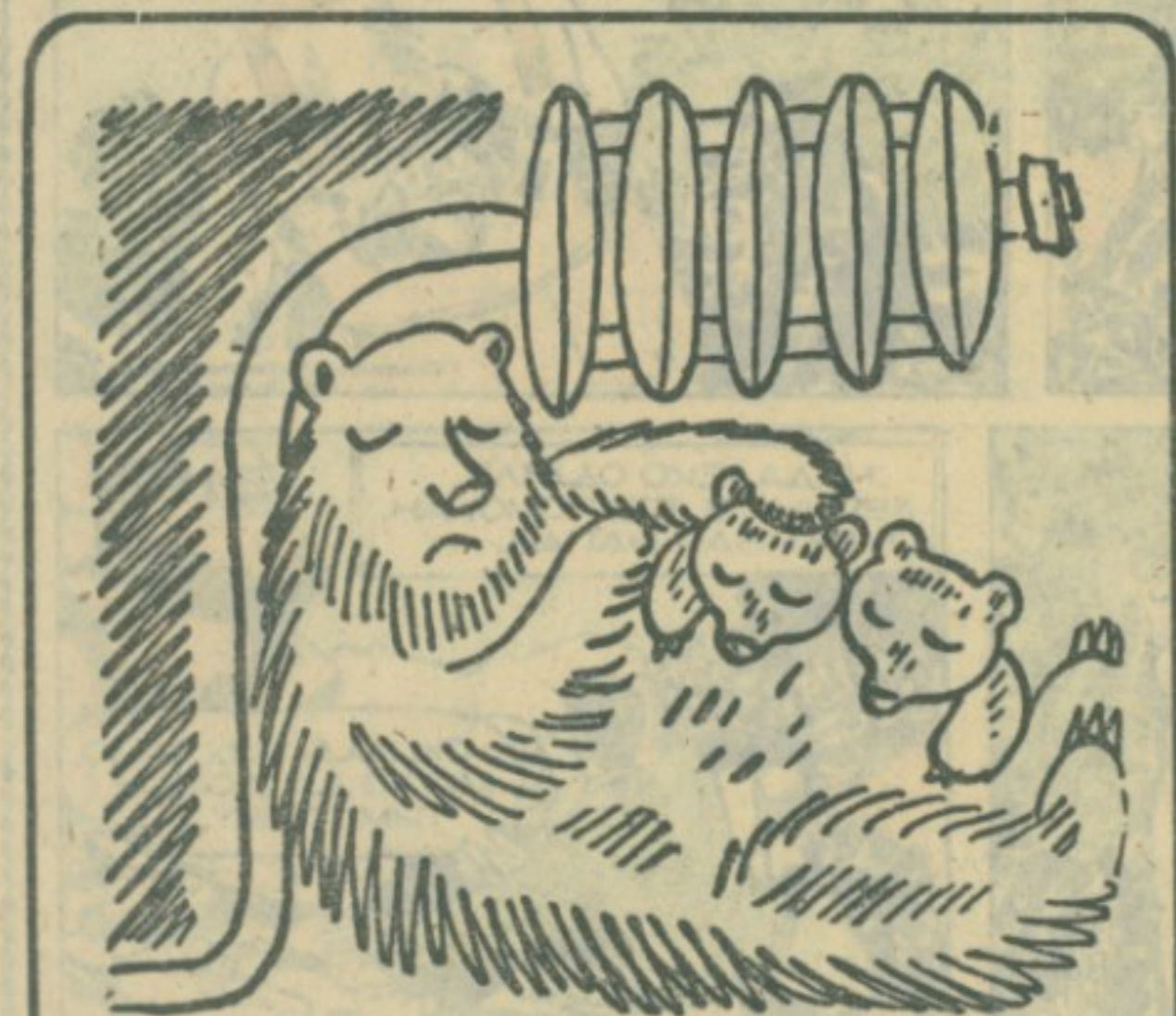
Тако је и било. Сутрадан увече, у градском позори-шту, радници су приредили одушевљене овације Алекси Дундићу, чијом је заслугом Вороњез заузет готово без жртава.

Уз звуке „Интернационале“

Пред постројеним једини-цама Прве коњичке армије стајао је 28. фебруара 1920. године Алекса Дундић. Уз звуке „Интернационале“, ко-пља су се спустила на по-здрав. Један од вођа револу-ције, Сергеј Орловски, лично је прикачио на Дунди-ћеве груди орден „Црвене заставе“. Пре њега добили су га само још Ворошилов и Буџони.

Врелих, летњих дана 1920. године. Прва коњичка арми-ја је гонила контрареволуци-онарне трупе маршала Пил-судског према Ровну и Дуб-ну. Дундић је јахао на челу претходнице. Десетог јула предвече пред Ровном их је дочекала митраљеска паљба. Легендарни јунак је пао са сабљом у руци. Имао је све-га двадесет и седам година. На споменику који му је кас-није подигнут у парку Ров-на, између осталог стоји:

... Ко може да се упоре-ди с тим, буквално из бајке, херојем по јунаштву!... То је био лав са срцем милог дечака!



ЈАЗБИНА СА ЦЕНТРАЛНИМ ГРЕЈАЊЕМ

Прошле зиме посетиоци чувеног Јелоустонског на-ционалног парка у Америци често су крај врелог гејзира сусрели једну медведицу са два мечета. Не хајући за људе, мечи-ћи су се под будним оком своје „маме“ вежбају у класичним медвећим бор-бама, жалосно цвилели кад-да би добили какав јачи ударак или се мирно шета-ли.

Управа националног пар-ка није имала никакве ве-зе са овом првокласном туристичком атракцијом. Наиме, медведица је јед-ноставно користила бес-платно парно грејање. Чи-таву зиму, док остали мед-веди спавају, она је са својим мечићима провела у једној пећини коју за-грева вода из врелог геј-зира.

АНЕГДОТЕ

Модерна уметност

Живот сликара Ј. Г. Домерга био је стална борба против ружног ма у ком облику. Често је говорио о својим колегама који су под видом „модерне уметно-сти“ сликали најчешће без икаквог талента:

— Модерна уметност? — говорио је он — то је име једног уметника које никад неће постати старо.

Све је релативно

Америчка списатељка Маргарет Мичел, позната по свом роману „Прокујало с вихором“, после једне саобраћајне несреће морала је више месеци да про-веде у постели, и тада је написала 4.800 страница ове књиге. Пошто је оздравила прерадила је рукопис и смањила га на пола.

Кад су је упитали због чега је то урадила она је одговорила:

— Кад се човек налази у стојећем ставу време има другу вредност.

Она одлично плива

Мадам де Стал, француска књижевница (1766—1817) била је колико ружна толико и паметна. Јед-ног дана у њен салон дође једна веома лепа жена. Да би проверила своју вредност она се окрете једном од најближих суседа и упита:

— Драги мој, реците ми искрено. Кад бисте се нашли у барци на отвореном мору за време буре са мном и овом лепом женом, кога бисте пре спасли — ову лепотицу или мене?

— Сусед се насмеја и рече:

— Госпођо, па ви одлично пливате!

Једанпут за све

Пијаниста Артур Шнабел био је познат по томе што никад није хтео да свира на „бис“. Међутим, је-дне вечери после концерта, публика је толико апла-udirала да је он решио да јој се „освети“. Сео је за клавиру и свирао једну сонату више од три четврти часа.

Познаје писца

— Зар већ идете? — упита неко на једној пред-стави Жан-Жака Готијеа, париског позоришног кри-тичара познатог по свом оштром писању.

— Ох! — рече критичар — Видео сам први чин, а како сам сигуран да је и друга два написао исти писац, довољно ми је.

Страшан сан

Композитор Ирвин Берлин, патео је од несанице и тврдио да већ 32 године није спавао целу ноћ. Јед-ног дана оде на Бермуде на одмор. Ујутру пријатељ са којим је допутовао, примети да он лошије изгледа него обично.

— Сигуран сам — рече он Берлину, — да ока-нисте склопили целе ноћи.

— Маните, — одговори композитор — спавао сам целу ноћ, али сам сањао да нисам.

Уредна жена

Глумица Мадлена Брехан (1833—1900) била је по-зната као жена која не води рачуна о новцу. Њен муж, да би је навикао на ред, купи јој касу за но-вац и књигу у коју ће свакодневно уписивати своје трошкове. Прве вечери он радознало погледа у књигу и виде да је написала следеће: просјаку 5 франака, храна за птице 0,50 франака; разно 1000 франака.

КУЋНИ МАГНЕТОФОН ЗА СНИМАЊЕ ТЕЛЕВИЗИЈСКИХ ЕМИСИЈА

Ускоро ће се на тржишту појавити магнетофон који неће снимати само звук већ и слике које се мо-гу, када је апарат прикључен на телевизор, видети на ње-говом екрану као и сваки про-грам емитован директно из студија.

Власници телевизора су до-сада, да би видели неки про-грам, били везани крај њега онда када се он емитује. По-некад им други послови нису допуштали па су све више-расли захтеви да се створи апарат који би могао снимити програм а гледати се може кад је коме угодно. Поред то-га често је пријатно видети неки добар програм још јед-ном или га показати пријате-љима кад доћу у посету.

Тренутно већ постоје хиља-де апарата који снимају теле-визијске програме на тра-ку, само што су ти апарати врло велики и компликовани тако да се користе само у теле-визијским станицама. Са њихове траке може да се репро-дукују безброј пута, може се брисати и на њима поново снимати други програми. Све је исто као и са обичном маг-нетофонском траком. Али, ти

апарати стају милионе и те-лички су по неколико стотина килограма. То има свог раз-лога јер између снимања то-на и слике постоји битна раз-лика.

Висококвалитетни пренос-тона из радио-станице има распон од 15 килохерца (15.000 осцилација у секунди), а тонови ван овог опсега не могу ни да се чују људским ухом. Квалитетно добра сли-ка може се регистровати само ако се сниме осцилације од 5 мегахерца (5 милиона о-сцилација у секунди). Да би се то постигло потребно је да се трака креће сто пута брже од обичне магнетофон-ске али то је технички неиз-водљиво.

Једном америчком инжење-ру пало је на памет да се ос-цилације на траци не бележе уздужно него попречно. Тако је постало могућно регистро-вати слику на траци од пет сантиметара која се кретала истом брзином као она на о-бичном магнетофону.

Овај систем снимања теле-визијске слике функционише

беспрекорно и даје слике од-личног квалитета. Већина у-напред снимљених телевизи-јских емисија више се не сн-има на филмску траку већ ди-ректно на нову магнетофон-ску.

Али до усавршавања малог кућног магнетофона за сн-имање читавих емисија остаје још много да се уради. У мно-гобртојним предузећима за из-раду електронских апарата не уморно се трага за тим. Пре-дузеће Маркони из Италије приказало је један кућни а-парат који је, додуше, мали али још врло скуп за буџет просечног човека. Њих би мо-гли да набаве већи ресторани или кафане да би својим по-сетиоцима приказивали про-граме по жељи.

Већ 1963. предузеће Марко-ни ће прчети серијску произ-водњу ових магнетофона. И немачка фирма Сименс ра-ди на усавршавању једног та-квог апарата по лиценци а-меричког предузећа Ампец.

Једно је сигурно да ће се у скорој будућности појавити апарати који ће бити доброг квалитета и довољно мали да се поставе у сваки дом.

У ЦАРСТВУ НАВАЈА...



РЕТКО КАДА СНЕГ ПОКРИЈЕ СТЕНОВИТИ ДЕО АРИЗОНЕ, ЈЕР 300 ДАНА У ГОДИНИ ПЕЧЕ СУНЦЕ СА ВЕДРОГ НЕБА И ИЗВЛАЧИ ИЗ СТЕПЕ И ПОСЛЕДЊУ КАП ВЛАГЕ



ОВА ИДИЛА КРАЈ ЛОГОРСКЕ ВАТРЕ ПОДСЕЋА НА ДАВНО МИНУЛЕ ДАНЕ — ЗАВОРАВЉА СЕ НА ДАНАШЊИЦУ КОЈА СЕ СА СВОЈИМ ДОСТИГЊЊИМА НИЈЕ ЗАУСТАВИЛА НИ ПРЕД РЕЗЕРВАТИМА ИНДИЈАНАЦА.

Навајо Индијанци, припадници некад чувеног и великог племена, данас су гости у земљи у којој су њихови преци господарили

Када се помене реч Индијанац свако одмах помисли на перјем украшене црвенокошце како јуре на ватреним коњима, на томахаук и лулу мира — романтичну слику какву су пружиле књиге Карла Маја и филмови са Дивљег запада. Али та слика се не слаже са данашњом стварношћу — а и прошлост није увек била таква. Давно, пре него што је бели човек дошао у Америку, крстарили су Индијанци као ловци и одгајивачи стоке кроз земљу у којој су, по мишљењу неких научника, стигли пре више од 15.000 година из степа Азије, Тибета и Монголије.

Њихова историја писана је крваљу и сузама. Бити Индијанац и данас још значи живети у несигурности и бедности. Судбина Наваја, чувеног северноамеричког индијанског племена које живи данас на југозападу САД, потврђује ово јер је упркос заштитним законима оно препуштено на милост и немилост расним и моралним предрасудама. Све то отежава да у властитој земљи воде срећан и слободан живот на шта сваки човек на свету има право.

Навајо Индијанци чији резерват лежи у држави Аризони доживели су тешку судбину — да буду гости у земљи у којој су њихови преци некад били господари. Као и многа друга индијанска племена и они су дошли са севера земље на југозапад где су у жестоком борбама са тамошњим становништвом освојили за себе нови животни простор.

Становали су у земљаним колибама налик на шаторе без прозора, само са вратима окренутим истоку да не би снажне пешчане олује које су са запада брисале кроз пустињу наносиле песак у просторију за становање. Код њих се рано развила типична номадска култура. Они су пронашли опојна средства, дуваљку и сигнални добош. Њихов однос према природи испољио се у покорном прилагођавању а не у жељи да њоме овладају. Индијанац је узимао од природе само оно што му је било потребно за

живот. Када је требало да посече дрво да би саградио колибу, он је молио богове за опроштај што својим насилиним захтевом квари поредак у шуми; исто се дешавало и када би убио бизона да утоли глад.

Христифор Колумбо био је први који је 1492. године хвалио карактер Индијанаца и о њима записао у своју бродску књигу: „Никада не ускраћују човеку оно зашта их моли, напротив нуде му сав свој иметак. Они су љубазан народ који не зна за грамизност“.

Колумбо их је дубоко поштовао. Али Европљани који су дошли после њега били су бескрупулозни освајачи, грабљивци злата који су лагали, варали, пљачкали и убијали Индијанце, одвлачећи их као робље, и протеривали их са властите земље а онима који су преживели, донели само рачију и ватрено оружје.

Читавих 300 година беснели су на широким подручјима Северне Америке „индијански“ ратови, у ствари борили су се они са белим досељеницима, али су били формално смирљени. Лагано је у срци-

ма гоњеног народа расла мржња према белом човеку, мржња која се из генерације у генерацију преносила и појачавала.

Али нису само Индијанци крварили. И трапери, трагачи за златом и фармери који су у свом походу на запад присвајали индијанску земљу често су је плаћали животом. Умирали су од глади, жеђи, исцрпљености или су их очајни Индијанци убијали зато што су им сатирали дивљач и разарали ловишта. Европљани су у борби употребљавали и војску.

Индијанце је од потпуног истребљења спасло једино присилно пресељавање. Између 1820. и 1840. потиснути су у резервате који нису били погодни ни за земљорадњу ни за гајење стоке. Али и у ова заштитна подручја по уговору „заувек“ додељена Индијанцима, почели су 1889. опет да продиру бели људи тако да су Индијанци поново почели бежати. Тек крајем прошлог века америчка влада је пришла реформама и основала „уред за индијанско питање“.

Код Индијанаца је јако развијен смисао за породицу и налазе се обавезни да сваког члана свог племена потпомажу. Деца се васпитавају брижљиво и са љубављу, она не знају за грдњу и батине. Код млади Индијанца оде у град да заради новац, он никад не заборавља читаво своје племе, сећа се стално старих, болесних и недовољно исхрањених људи. Он радије дели са њима сиромаштво него да свој властити живот побољша.

Индијанац је повосан и резервисан а у новом градском амбијенту сматрају га плашљивим ако не и глумим. Због таквих предрасуда није му лако да нађе запослење, а ако га и нађе искрсава пред њега нова тешкоћа: аутоматизација. И начин на који се пословања олходи према њему сматра увредљивим и недостојним човека. Али ако се на то навикне показује се као добар и врло спретан радник.

Многи Индијанци у потрази за зарадом стигли су и до Холивуда и ту животаре као статисте. Многи зарађују приказујући за новац своје старе обичаје, игре и песме и дозвољавају радозналим туристима да их фотографишу. Прилагођавање модерном животу доживљују на најразличитије начине. Мада још небројене предрасуде отежавају живот Индијанаца, мада пате због расне дискриминације, једно остаје: данашњи Индијанци су преборили искушења — сада више не изумиру него напротив напредују.

Крајем прошлог века опао је број Индијанаца на 300.000 а данас их има 450.000. Индијанци нису капитулирали. Они не просе милостињу него траже помоћ да сами пођу својим путем у нову слободу.



ОВО ДВОЈЕ ЗУНИ ИНДИЈАНАЦА ОДАЗВАЛИ СУ СЕ ТУРИСТИ ДА СТАНУ ПРЕД ЊЕГОВУ КАМЕРУ. ЗА ЖИВОПИСНУ НОШЊУ КОЈУ СУ ОБУКЛИ И ТРАДИЦИОНАЛНИ НАКИТ ОД ТИРКИЗА ПЛАВА ИМ СЕ 1 ДОЛАРИМА.



ИНДИЈАНСКЕ МАЈКЕ СЕ СТРОГО ПРИДРЖАВАЈУ СТАРЕ НАВИКЕ — СВОЈУ БЕБУ УПЛАКУЈУ КАО МУМИЈУ, АЛИ У ИСТО ВРЕМЕ ПРИХВАТАЈУ МОДЕРНУ ХИГИЈЕНУ И МЕДИЦИНУ

ОД РЕЧИ ЛИПА

Лајпциг, град у Немачкој Демократској Републици, лежи на рекама Елстер и Плајсе. У њему живи око 650.000 становника. Има стари универзитет и многе више школе, музеје и велику народну библиотеку. Град је познат као један од највећих центара графичке индустрије, трговине крзним и књигама, као и по фабрикама физичких, музичких и других апарата и инструмената, а такође и по свом сајму. Лајпциг је веома стари град а развио се из словенског сеоцета Липска (од речи „липа“), чије су име Немци изменили у Лајпциг.

«Река газела»

Бахр-ел-Џебел је арапски назив Нила у Јужном Судану а значи „Планинска река“. Он постаје од Бахр-ел-Абиад, то јест од Белог Нила и Бахр-ел-Азрек, односно Плавог Нила. Највећа лева притока Белог Нила у Судану назива се Бахр-ел-Газал, што у преводу са арапског значи „Река газела“. Она је дугачка 241 километар и пловна је за време летњих киша до града Вау.

ПО ГЕОГРАФУ ВРАНГЕЛУ

Врангелово острво лежи у Северном леденом океану, северно од полуострва Чукче од кога је одвојено Лонгтовим мореузом, широким 125 километара. По вршина острва износи око 7.300 квадратних километара. У његовом централном делу су планине високе до 1.100 метара, док су на северном и јужном приморју равнице. Има много малих језера. Билни свет је заступљен лишајевима, а местимце има и жбуња иве. Животињски свет сачињавају лемињи, бели медведи и моржеви. Лети на острву има много птица. Острво је названо по имену руског географа Ф. П. Врангела (1796—1870), који је проучавао тај крај Азије.

Н О В Е АУТОМАТСКЕ П У М П Е

Сервисне аутоматске станице за бензин нису досад имале успеха због недовољно безбедних инсталација. Међутим, недавно је један фабрикант из Солингена у Немачкој — специјалиста за производњу аутоматских апарата — начинио нову пумпу, у принципу сличну аутоматима за цигарете, плоче итд.

Ова пумпа садржи боце од 5 литара бензина које ће аутомобилисти, кад им затреба, моћи да купују из автомата дуж путева и аутострада.

Кула за међуградски телефонски саобраћај

У Западном Берлину се сада гради једна кула за међуградски телефонски саобраћај. Висока ће бити 212 метара до саме антене. Инсталације ће се налазити на 100 метара од тла и биће подељене у 6 спратова где ће се инсталирати аутоматска градска централа.

ГЕРИЛСКИ ВОЈВОДА

Организатор васојевничких четника Милутин Јелић, бивши директор тамошње гимназије, кренуо је средином јуна четрдесет друге из Подгорице на састанак са четничким штабом у Новој Вароши. Одатле је требало да, на Недићев позив, продужи за Београд, јер је био предвиђен за министра у његовој влади.

Партизанима на Златару, у северном делу Санака, те појединости нису биле познате. Од сељака су само предвече дознали да ће сутрадан, путем из Пријепела за Нову Варош, планинском стазом преко Жљеба проћи неки четнички главешина с јачом пратњом.

Још исте ноћи поставили су заседу у самом Жљебу, у теснацу где је стаза тако уска да се њоме може ићи само у колони по један и тако кривудава да они који наилазе сваког часа могу да буду изненађени из неког грма на завијутку.

Скривени у удубљењу стене поред саме стазе,

шесторица партизана са шубарама и свим четничким ознакама, пропустили су прво неколико десетина четника. Тада се указао крупан човек у пратњи жандармеријског официра. Нешто даље иза њих двојице било је чело друге колоне — вероватно за-

штитнице. Са упереним пушкама и пиштољима партизани су одједном излетели испред ове двојице, дајући им тихо знак да стану и покажу легитимације. Цивил је почео да се буни питајући их ко су и шта желе од њега, Милутин Јелић познатог чет-

ничког руководиоца из Црне Горе.

— Ми смо четници Калафатовића — одговорио је Даут Мусић који је носио ознаке четничког наредника — имамо задатак да сва кога ко наиђе задржимо и поведемо војводи.

Да би био убедљивији рекао је да овуда пролазе и партизани с четничким ознакама, па се никоме више не може веровати. Дошао је да је цео крај блокиран и да су свакако и претходници одвели војводи.

Цивил се поколебао и почео да попушта. Два партизана су прискочила и официру одузела пушку па повела заробљенике дубље у шуму. Један партизан се издвојио из групе и журним кораком избио напред да би их код пећине сачекао у улози војводе. Тек тада су четници видели да су преварени. Код Јелића је пронађено Недићеве писмо којим га овај позива у Београд на преговоре о његовом уласку у владу.



«ВЕЛИКО» У КОЛЕВЦИ



Још пре сто година сматрало се да је осветљавање електричном струјом скупо и да никад неће бити уведено у употребу

Електрична сијалица у толикој је мери продрала у наш свакодневни живот да нам је тешко да замислимо други начин осветљавања. Па ипак, пре свега 100 година примена електричне струје за осветљење изгледала је толико смешно да се то граничило с фантастиком. Године 1862. на пример, у научно-популарном енглеском часопису „Ревиија популарне науке“ познати геолог Енстид објавио је чланак „Вештачка светлост“. Материје и предмете употребљаване у то време за вештачко осветљавање Енстид дели на шест група. Прву групу чиниле су лојане свеће које је употребљавала већина становништва због тога што су биле јефтине, а упркос недостацима као што су непријатан задах и брзо топљење. За последње четврт века, писао је Енстид, Енглеска сваке године увезе 50 хиљада тона лоја за свеће и може се сматрати да ће се у сиромашним насељима лојанице још дуго употребљавати. Другу групу чиниле су старинске и „недавно појављене“ парафинске свеће које ће, према Енстидовом мишљењу,

заменили лојанице у кућама. Свеће од воска и спермацета (сагорљиве материје која се налази у глави китова), редовно су се употребљавале пре сто година, мада „потражња за њима не расте“. Пету групу чине лампе с минералним уљима. Последњих година — пише Енстид — у њихову конструкцију уведен је низ задивљујућих новотарија. Светиљке с гасом представљају шесту групу. „Употреба гаса за осветљење толико се проширила за неколико последњих десетина година да се га може наћи ни један град у цивилизованом свету где се не употребљава ово јединствено средство што претвара „ноћ у дан“. У исто време негативан утицај плинског осветљења на здравље људи је толики да је постао предмет најозбиљнијих проучавања. Постоје, додаје Енстид, планови за побољшање вештачког осветљавања. Међу осталим, ту су и електричне варијанте које дају по јачини изванредну светлост, али у данашње време тај начин је и сувише скуп и тешко да ће моћи бити уведен у општу употребу...

ЈАДНИЦИ

ПО РОМАНУ ВИКТОРА ИГОА



ЧОВЕК ЈЕ ЧУО НЕКИ ШУМ У КАНАЛУ. УГЛЕДАО ЈЕ ЧОВЕКА КОГА ЈЕ ЗАХВАЛУЈУКИ СВЕЛОСТИ ШТО ЈЕ ПРОДРАЛА КРОЗ РЕШЕТКУ, ПОЗНАВАО... НОСИО ЈЕ НА ЛЕЂИМА ЈЕДАН ЛЕШ.



ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ИМАО КЛУЧ ЖЕЛЕО ЈЕ ДА ВИДИ ЛЕШ! АЛИ, ЛЕШ ЈЕ БИО ПОКРИВЕН КРВАУ И БЛАТОМ! ИПАК, ЧОВЕК ЈЕ УГЛЕО ДА ОДСЕЧЕ ПАРЧЕ ОД КАПУТА УБИЈЕНОГ ЧОВЕКА! ТО ЈЕ ДОКАЗНО СРЕДСТВО ОНАЈ КОЈИ ЈЕ НОСИО УБИЈЕНОГ БИО ЈЕ ЖАН ВАЛ ЖАН СВЕДОК... ТО САМ ЈА...



„А ПАРЧЕ КАПУТА...“

ЕВО КАПУТА! А МАЛАДИК... ТО САМ БИО ЗА! ТАЈ УЗВИШЕНИ ХЕРОЈ МЕ ЈЕ СПАСАО СТАВЉАЈУКИ СВОЈ ЖИВОТ НА КОЦКУ!



ТЕНАДИЈЕ! ВИ СТЕ ГАД, КЛЕВЕТНИК, ЗЛИКОВАЦ! САМО ВАС ВАТЕРЛО ШТИТИ! МОГАО БИХ ДА ВАС ПОШЛАМ НА РОБИЈУ! АЛИ, УЗМИТЕ ОВАЈ НОВАЦ И ПУТУЈТЕ! НЕСТАНИТЕ... ДА ВАС ВИШЕ НИКАД НЕ ВИДИМ!



КОЗЕТА! БРЗО! ОН МИ ЈЕ СПАСАО ЖИВОТ! ОГРНИ ШАЛ... РАД РАЗУМЕМ ОН МЕ ЈЕ СПАСАО, ЧУВЕШ ЛИ? ОН ЈЕ БИО НА БАРИКАДИ... ИЗВУКАО МЕ ИЗ ОНОГ ПОНОРА... ОН МЕ ЈЕ НОСИО НА ЛЕЂИМА У ОНОМ ГРОЗНОМ КАНАЛУ! ЦЕЛОГ ЖИВОТА УКАЗИВАКУ МУ НАЗДУБАЈЕ ПОШТОВАЊЕ... БРЗО СВЕ ЈЕ РАЗЈАШЊЕНО РАЗУМЕШ?

ДА, МАРИЈУСЕ!



НЕКА СТЕ БЛАГОСЛОВЕНИ, ДЕЦО МОЈА! УМИРЕМ СРЕЊАН...

ПРЕКАСНО!

КРАЈ

ИГРА БИЛИЈАР

Како је игра билијар постојала још много пре XIV века, сама реч потиче из тог времена, а њоме се означавао само штап којим су се гурале лоптице од слоноваче. Затим се тако назива цела игра а око 1510. године чак и сам сто. Од тог времена сто је прављен на пространом платоу са бриљаном састављеним даскама да би се добила потпуно равна површина на масивним ногама закуцаним у тле и по

жлебовима повезаним уједно. Средине првих столова биле су напуњене коњском длаком, вуном, затим су их украшавали еластичним материјама, али су увек биле прекривене зеленим и јако затегнутим сукном. Од 1610. године су установљени јавни билијари, јер су се за ову игру веома заинтересовале и жене. Билијарски столови се сад праве од ораховог, храстовог или абонисовог дрвета са изва-

јаним ногама и оквиром украшеним дијамантима и изрезбареним лишћем акантуса, шарама у облику венца. Француски лист „Меркур“ од јуна 1757. године одушевљено помиње једну новост: билијари су први пут осветљени лампама а не свећама као дотле. Билијарски штапови, такови, су од слоноваче, или метала и криви су на једном крају све до XIX века који је сматран великом епохом билијара. Штап се касније прави од дрвета и добија потпуно прав облик како га ми данас знамо. Плоче на столовима су прављене и од шкриљца или мермера али се на крају остало при равној плочи као у трпезаријских столова. Данас у свету постоји велики број љубитеља ове игре који су учлањени у градске клубове,



ПРЕКОМОРСКА «ЗВЕР»

Пре четири и по века морнари, вративши се с пловидбе у далеку Америку, донели су шпанском краљу Фердинанду необичан „живи поклон“. — Зверчица има њушку лице, реп као у мајмуна, уши слепог миша, а шапе... баш као човечје руке! — ишчуђавали су се дворани. Али, њихово чуђење било је још веће када су спазили како из торбе

на трбуху животиње вире њени сићушни младунци. Чуђење дворана је разумљиво: животиња-торбара нема ни у Европи, ни у Азији, ни у Африци, а век географских открића тада је тек почињао. Необичан „гост“ шпанског дзора био је опосум, зверчица добро позната у Северној Америци од Канаде до Мексика. Његова спољашност и

„навике“ прилично необичне учиниле су „Брата Опосума“ омиљеним јунаком многих бајки.

Опосум је далеки сродник кенгура и других торбара који се углавном срећу у Аустралији. Дугачки, љускавом кожом покривен реп помаже му да се вере по дрвећу. Понекад, чак, опосум се обеси главом на доле, држећи се репом за грану.

Некада се мислило да се младунци опосума рађају у мајчиној торби. Међутим, тек много касније природњаци су приметили како се слепи младунци склањају у торбу на мајчином трбуху која их у тој „природној колевци“ носи још два пуна месеца по рођењу. После тога они почињу да се шетају по својој стрпљивој мајци хватајући се шапицама за њено крзно или реп. Тек када потпуно ојачају они прелазе на храну одраслих опосума лове инсекте и мале гмизавце и сладе се шумским јагодама и птицијим јајима.

МАТЕМАТИКА



ЈЕ МОЈ ЖИВОТ

НОРБЕРТ ВИНЕР:

Математика је поље за младе људе, то је атлетика интелекта са захтевима којима су потпуно дорасли само снага и младост

Био сам некад „чудо од детета“ у најистинитијем смислу те речи, јер пре него што сам напунио дванаест година ступио сам у колеџ а пре деветнаестог рођендана положио сам докторат.

Овим речима почиње своју аутобиографију, која носи наслов „Математика је мој живот“, математичар, филозоф и оснивач кибернетике Норберт Винер.

Кибернетика је млада наука и темељ су јој поставили Винер и његови ученици и следбеници у радovima које су објавили 1948. године. Наслов једног од Винерових најпознатијих дела „Кибернетика или повезаност и контрола у животиње и машине“ објашњава донекле суштину ове младе науке којој можемо да захвалимо за наставак разних аутомата — електронских машина које огромном брзином обављају најкомпликованије рачунске операције па чак и преводе текстове с једног језика на други. Кибернетика је у ствари — да допунимо цитирани наслов Винеровог дела — наука о

вези, управљању и контроли над машинама и живим бићима, без обзира да ли се остварује помоћу колектива људи или то људи реализују помоћу машина.

За наше читаоце вероватно ће бити најинтересантнији ови делови Винерове аутобиографије који говоре о његовом детињству и раној младости. Уосталом он сам каже:

„Читаоци ће можда бити занимљиво да сазна у чему се најранији интелектуални развој једног чуда од детета разликује од развоја друге деце. Дете, па било то и чудо од детета, ипак није у стању да најраније етапе свог развоја упоређује с развојем друге деце, пре но што достигне степен свести коју стицетек у каснијем детињству. У првим стадијумима учења сваки човек је своје сопствено мерило и ако се помете може само да каже као онај Индијанац: „Ја не залутао, вигвам залутао!“

У мом случају почели учења читања падају у мою четврту годину, значи у узрасту који није ни двоструко већи од оног у коме друга

деца почињу да говоре. Али, ја се сећам само препрека на том путу а не већег дела задатка који је био савладан спонтано и несвесно. И сада памтим да ме је сличност између и ј збуњивала. И сада памтим да ми је механички процес писања падао тешко и да мој рукопис, чак и онда кад сам се много трудио, није задовољавао оно што се захтевало од мог разреда. При рачунању узимао сам у помоћ прсте још и онда када то већ одавно није било допуштено. Ствари као што је аксиома „а пута б равно је б пута а“ збуњивале су ме. Таблицу множења нисам научио нарочито брзо као што уопште нисам брзо усвајао оно што се морало учити механички, док сам принципе прилично тешких процеса сасвим добро схватао још у веома раном детињству. Тако сам без великих тешкоћа доспео до разломака и децимала. Напротив, тешко ми је падало да брзо и тачно сабирам и делим...

Треба поменути да је Норберт Винер, који се родио 1894. године у граду Колумбији, у америчкој савезној држави Мисури, растао у кући где је књига била више него свакодневни друг. Његов отац је још као дете знао неколико језика, а студирао је прво медицину у Варшави, затим технику у Берлину. По доласку у Америку бавио се, као и сви досељеници без новца, свим и свачим да би најзад постао професор немачког, француског и словенских језика на разним универзитетима. Вероватно да без помоћи и утицаја мајке и оца, Норберт Винер, без обзира на своју

даровитост, не би постао оно што јесте. У сваком случају без тих повољних услова његов развој би био знатно тежи и мукопрнији.

„Са својим оцем имам једну заједничку особину: изванредно памћење. Не, не значи то да ми нисмо били пример расејаних професора. Наша заборавност у свакодневним стварима била је знатна. Мислим тиме рећи: када бисмо једну мисао или идеју обрадили она је постала део нас самих, део који се није могао изгубити. Сећам се последњих часова мог оца. Кад је погођен ударом капи лежао на самртничкој постељи и, упркос своје изванредне интелигенције, није више препознавао своје драге који су стајали око њега, говорио је енглески, немачки, француски, руски и шпански и то беспрекорно и граматички и идиоматски...“

... Био сам читач који све гута. У осмој години моја литература сезала је већ од Дарвина до психијатријских дела Саркоа и Жанае. Учена дела из библиотеке мог оца, нарочито извештаји истраживача из такозване „Хумболтове библиотеке“ окивала су ме исто онолико колико и Дикенсови романи које ми је читала мајка, Стивенсоново „Острво с благом“ и приче из „Хиљаду и једне ноћи“. Али, све измишљене авантуре бледеле су пред истинитим доживљајима истраживача који су у суморној тами прашина открили нове птице и биљке па сам желео да постанем истраживач, као што други дечаци желе да буду полицајци и машинovoђе.

У то време прочитао сам једну научну расправу која је имала непосредан утицај на мој садашњи рад. Расправа се односила на преношење нервног импулса који се креће дуж нервног влакна скоковито, а не тече као континуирана електрична појава. Расправа је изазвала у мени жељу да градим аутомате који би на сличан начин живели.

Винер је ишао у основну школу свега неколико месеци. Али, како је његово знање и разумевање превазилазило школски програм, отац га је исписао из школе.

Отада па све до десете године, када сам пошао у средњу школу моја целокупна настава лежала је у рукама мог оца који је поставио чврст програм у чијем су се средишту налазили математика и језици, нарочито немачки и латински.

Алгебра ми није падала тешко мада наставни метод мог оца није баш повољан по душевни мир. Лак тон разговора којим би час почео трајао би све док ја не бих починио прву грешку. Тада би

се нежан и пуи љубави отац претварао у бога освете. Први знак опомене било је оштро, кроз зубе просиктано „Шта?“ и када то не бих одмах схватио долазило је: „Још једном из почетка...!“ Винер је као једанаестогодишњак завршио средњу школу и уписао се на Тефтов колеџ где је студирао најпре филозофију и психологију, затим биологију да би у пролеће 1909. године дипломирао уз завршни испит из математике.

С непуних 15 година Норберт Винер је ступио на Харвардски универзитет да би припремио докторат из биологије. Међутим, већ крајем првог семестра „изгледало је више него сумњиво да ли ћу као биолог имати будућност“. Одлука његовог оца била је да докторат буде из филозофије. И млади Норберт је, као што сам каже, пре деветнаестог рођендана положио докторат.

После положеног доктората Винер, као стипендиста, одлази у Европу да би у

Кембриџу посеђивао предавања Бертранда Расела „код кога сам слушао математичку логику и много других општих тема које су обухватале филозофију, природне науке и математику“. То поглавље свог живота Винер у аутобиографији назива „Мој почетак као математичара“.

Већ четрдесет година Норберт Винер је професор математике на Високој техничкој школи америчке савезне државе Масачусетс. Његови научни радови обухватају веома широку област. Радар, електронске рачунске машине и аутоматизација у саобраћају и индустрији имају у њему свог духовног оца. У вези са својим научним радом Винер је пропутовао све континенте и говори 13 језика, између осталих и кинески. Своје огромно знање стално обогаћује.

„Са својих 60 година ја још никако не стојим на крају својих научних интересовања и — надам се — такође одлази у Европу да би у

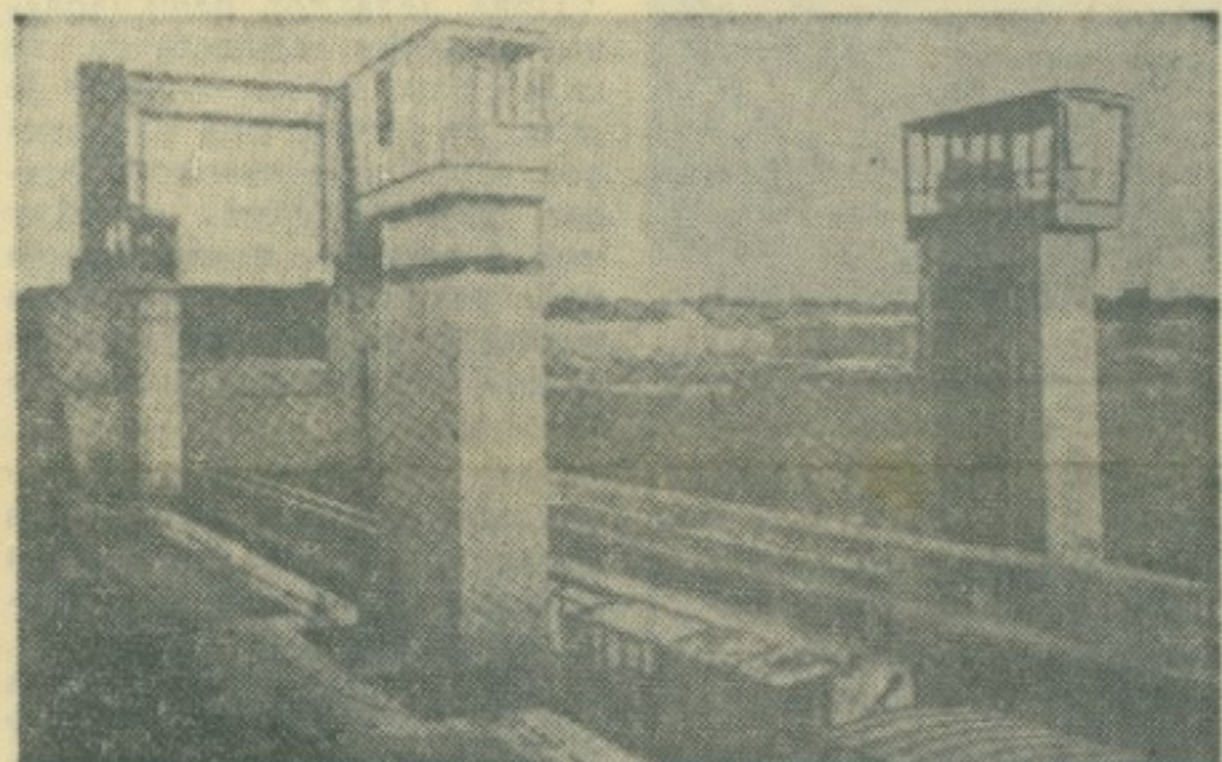
Од овог броја почињемо да објављујемо „часове из математике“. У ствари то неће бити часови у оном обичном смислу, него материја из ове велике и необично корисне научне гране.

Циљ нам је да заинтересујемо што већи број наших љака за ову науку. Не знамо да ли ћемо све задовољити, јер то свакако није лако. Због тога се обраћамо нашим читаоцима: ученицима, наставницима математике и другим наставницима као и свим осталима које математика интересује да нам дају сугестије да би ти „часови“ били што бољи и кориснији.

Када разрадимо цео проблем приступићемо и конкурсима са наградама индивидуалним или групним преко школа.

Ми смо захвални свима онима који нам пошљају сугестије у којима ће указати на добре или лоше ствари у овој рубрици. Обавештења слати на адресу: Уредништво Политикиног забавника, Београд Цетињска бр. 1.

ДИЗАЧ БРОДОВА



На слици је нови дизајнер бродова у Руру. Сматра се највећим у Европи и постављен је на месту где је пре него стајао мањи — да осигурава саобраћај на каналу

Дортмунд — Емс. Нови „апарат“ за подизање моћи ће да премешта бродове од 1350 тона и да их подиже или спушта по 14 метара.

У СВЕТУ БРОЈЕВА И ФИГУРА

ШТА ЈЕ МАТЕМАТИКА?

Зна се да је лакше питати него одговарати, а међу најтежа питања долазе оваква: „Шта је...?“ Ево једног малог примера за потврду тога: Шта је воз? Неко ће рећи да је воз превозно средство које иде по шинама. Добро, само, и трамвај иде по шинама. Покушајте сами да допуните горњу одредбу о возу, па ћете видети да то није лак задатак. Да би се одстранило мешање са трамвајем може се покушати са оваквом дефиницијом: „Воз је превозно средство које иде по шинама и не ради на електрични погон“. Али — има и електричних возова.

Да се разумемо: разлика између воза и трамваја је свима јасна и нико не брка воз и трамвај. Разлику добро осећамо, она је ту, али треба рећи у чему је, и то рећи просто, да буде и кратко и јасно. Да ли поменути и многе вагоне? Или даљину коју прелази воз?

Ето примера како се у привидно лако питању „Шта је...“ јављају тешкоће око одговора. А одговор на питање „шта је математика“ још је много теже дати. Нећемо ни покушати да напишемо изричан одговор — дефиницију, већ ћемо примерима и задацима гледати да дамо право одговор вањем осећању; да осетите а касније можете и рећи. У човеку се развије врста „чула“ за математички начин расуђивања и без погрешке се разликује шта је у подручју те велике науке а шта није (или још није). Додаћемо одмах: ако вам сада не можемо рећи шта математика јесте можемо одмах рећи да математика није вешто рачунање великим бројевима, није само то, још тачније: у-

опште није то. Али, ми смо обећали мере.

Задатак: Доказати да у Београду постоје два човека са сасвим истим бројем длака у коси.

После малог изненађења због чудног задатка можемо покушати да га решимо. Пише: доказати... Доказати, значи — изрећи чињенице, свима познате истине из којих као закључак (или последица) излази шта треба. Рецимо, задатак би решио онај ко би довео „Л. Петровића“, из Косовске улице и „М. Марковића“ из Његошеве улице и рекао: „Ето, то су двојица. Ја сам бројао, једну по једну.“ Такав доказ бисмо морали примити, такав доказ каже и више него што треба — даје два одређена човека који испуњавају тражени услов. (Сетите се задатка: тражи се само доказ да постоје негде у Београду таква двојица.) Да, то би био добар доказ, али како да нађемо такву двојицу? Требао би заређати од човека до човека, помислите само! Замисао добра, али неостварљива, дакле слаба.

Ево сада како би се са тим проблемом понео неки математичар који „зна знање“, кога ћемо назвати професор Мата. Предлажемо да потпуно дамо реч њему и да га са пажњом саслушамо.

Доказ професора Мате. Прво, човек може имати највише две стотине хиљада длака у коси. Ово је чињеница за коју јемчи Наука о човеку, чињеница од највећег значаја у овом доказу. Да бих створио прилике zgodне за расуђивање, одвојићу у мислима Београђанина без иједне длаке на глави, онда са једном длаком, са двама и тако редом. Са хиљаду, десет хиљада, све до неког са две стотине хиљада длака на глави. Одвојићу их, на пример, на тај начин што ћу их у мислима послати на Авалу, у штих.

(Треба их замислити издвојене на неки начин, рецимо на излету). Сада су „на Авалу“ 200.000 људи (тј. 200.001, тачно.) Како Београд има готово милион становника, сигурно је онда да нису сви „на Авалу“. Узећу сада једног, ма кога, који је остао у граду. Пошто ни тај човек не може имати више од 200.000 длака у коси, „на Авалу“ сигурно постоји један такав „излетник“, тако да је у те двојице број длака у коси исти.

Ако сте пратили мисао професора Мате, мораћете да признате његов доказ. Није бројао, а доказао! Још нешто: ова математичка минијатура садржи нешто од истинског математичког духа. А чудноватост задатка на страну.

УПОТРЕБА СЛОВА У МАТЕМАТИЦИ

Шта вам је оно „х, у“ питају математичаре. Професор Мата, преко таквог питања најчешће пређе, смешка се и окрене на шалу, док у себи мисли: „Случај безнадежан“. Али ако га о томе пита човек млад, дакле човек који може постати математичар, е тада се он уозбиља и узме реч на начин како ћемо одмах изнети.

„Математика се може излагати и без употребе чисто математичких знакова. У начелу — може. Тада би математичке књиге изгледале као и све друге књиге — саме речи, нигде ни х ни у, ни +, ни ишта слично. Одмах дајем пример. У Науци о бројевима важи овај закон: Закон (изречен говорним језиком)

Ма која два броја да изаберемо (или: уочимо, запазимо, узмемо), назовимо их „први број“ и „други број“, увек је збир првог броја и другог броја нов, „трећи број“, истоветан са збиром другог броја и првог броја. (Збир броја 5 као првог и броја 2 као другог је број 7. Збир броја 2 као првог и броја 5 као другог је опет 7, збир је исти.)

Видите да иде. Запажа се само да је изрицање горњег закона опширно, иначе може. Међутим, то је један врло прост закон. Како ли ће бити када дођу они сложеније грађе? Зато математика има врсту скраћеног начина писања, врсту стенографије којом би се исти онај горњи закон изрекао краће:

Исти закон (са употребом математичких знакова)

Ма која два броја изабрали уместо слова х и у, увек је

$$x+y=y+x$$

Или још краће (исти закон)

Ма који били бројеви х и у,

$$x+y=y+x$$

тј. у себи подразумевајући да слова треба заменити бројевима. (Сасвим лаконски облик) $x+y=y+x$

Иде у другу крајност, јер много треба подразумевати. Упоредите сада исту реченицу у њеном првом и трећем облику. Да: математика се може причати без математичких знакова, само би књига од 200 страница имала 2000 страница и 5 килограма тежине а не би била јаснија, него напротив. Забележимо овде да се слова употребљавају и у друшћиним приликама али опет ради краткоће.

Ето, слова и математичке знаке који су ту да скрате и олакшају изражавање, неупућени не разуме. Оно што треба да олакша — отежава, ето бесмислице. (Наставиће се)

ПОТРЕСНА ПРИЧА О ВЕЛИКОМ СЛИКАРУ



кафана и много пило. Из забаве и глупости задари су терали дечака да пије и он је пио у почетку са друштвом, а касније и сам.

Имао је шеснаест година када је потражио посао. Међутим, нигде се није могао скрасити јер су га убрзо избацивали због пијанчења и изгреда које је пијан чинио. Његова мати се у међувремену удала за адвоката Мусија, афирмисала се као сликарка и средила своје материјалне прилике. Да би излечила сина од алкохолизма послала га је у болницу, одакле је после два месеца изашао и поново почео да пије.

Мајка је на све стране тражила лека сину. Једног дана њен домаћи лекар јој је по саветовао да учи младића сликању јер ће боје и рад умирити његове пренадражене живце. Сизан је набавила платно, палету и боје и почела да поучава сина основним појмовима о цртању, перспективи, слагању тонова. Нервозни Морис је био сасвим незаинтересован. У наступу љуте што га мати гњави тиме он је једном дохватио рам са платном и бацно га кроз прозор. Сизан се тада озбиљно на њега наљутила. Запретила му је да ће га заувек сместити у азил за неизлечиве пијанце ако не прионе на рад и не постане сликар.

Покајао се и обећао да ће учинити све што од њега зависи само да га не одведе тамо где „вода толико смрди на Сену“. Већ са пуних двадесет година затворио се у собу коју му је мати уступила и почео да слика.

Прва дела тог нешколованог младића задивила су све који су их видели — било је јасно да Морис има изванредан дар. Он је нагонски осећао боје и њихову чаробну моћ а вештина компоновања коју неки сликари годинама изучавају за њега није имала тајне. Носио је у себи смисао за облик.

Први успеси охрабрили су младића и он је радио без прекида. На жалост, нова страст није успела у потпуности да потисне ону стару, за алкохолом. Пошто је већ сам зарађивао новац мати му је морала оставити и већу слободу. Морис је пио и сликао а затим скитао и тукао се по улицама.

За време првог светског рата Утрило је мобилисан. На фронту је сваког дана био мртав пијан, у собама је првио неред. Назад су га војне власти отпустиле и вратиле кући.

У то време је већ био познат и уважен уметник. Још пре рата је излагао у неколико махова у Паризу а његова платна су постигла велики успех у Минхену. Слава је расла, али су се тренуци усхићења смењивали са жалосним наступима кризе када су га морали затварати у болницу.

Десет пута се нашао иза болничких решетака где су га лечили од алкохолизма. Крајем 1918. нашао се у азилу Ликлус. Успео је да умукне и у папучама одјурити свом пријатељу Модилијанију, исто тако великом сликару и готово подједнако оданом чаши. Свој сусрет су прославили у кафани и ускоро били сасвим пијани. Модилијани је тврдио да је Утрило највећи сликар на свету а Утрило је њега уверавао да је он. Реч по реч и два пријатеља су се потукла јер су један другог сматрали највећим сликаром а то нису хтели ни један ни други да приме. После шамара дошло је измирење уз добар гутљај, па поново свађа, туча; измирење и тако редом.

Већ 1919. године Утрило је стекао светско признање. Једна његова слика продата је за преко милион динара. Увиђајући да је један од оних уметника, који само изузетно заблестају, и да ће његове слике из дана у дан све више вредети многи трговци и шпекуланти су престали да улажу новац у акције и вреднос-

не папире и почели да купују његове слике, понекад и пре него што су их честито и видели. Чувају су их и мирно чекали да се њихова вредност удвостручи или утростручи а затим их продавали. Пораст цена Утрилових слика је био тако нагао да су улагањем новца у њих многи препродајци зарадили велике паре.

Његов дар му је допуштао да за свега 4 године наслика 1.200 слика које су својом лепотом превазилазиле једна другу. Само, његово гвоздено здравље почело је да попушта. Све чешће је добијао нападе меланхолије и сатима је седео утучен крај прозора. Имао је новца и могао је да се лечи па је једно време чак и мање пио. Али, био је несрећан. Једне вечери је покушао да изврши самоубиство ударајући главом о зид.

Мати се није одвајала и даноноћно је бдела над њим. Почетком 1926. године преселила се са њим у лепу нову кућу у Авенији Жино. Утрило је сликао али се плашио своје раније страсти па је чак дозволио да један стражар буде стално крај њега. Наредио је да се на његове прозоре ставе гвоздене решетке да не би пао у искушење да скочи кроз прозор.

Утрило је могао да има све што пожели сем алкохола. Не задовољене жеље и чежње из несрећног дечачког доба ис-

поиле су се сада — дао је да му купи најскупљу електричну железницу којом се сатима играо, као и са луткама и пуњеним медведима.

Почетком 1928. године Утрило је добио највише француско одликовање, 1939. награду а 1951. розету Карнеија. Преокрет у његовом животу, бар у извесном смислу, представљао је брак са удовицом Луцијом Валоре 1935. године. Она је потпуно заменила његову мајку и даноноћно се бринула о њему и бдела над његовим здрављем. Јер, Утрило је целог живота остао велико дете које је чежнуло за нежностима и бригом којих је био лишен у детињству.

Мало је људи који су за живота доживели толику славу као он, али он је умро несрећан, 1955. године.



ШКОТСКИ РИБАРИ НАДУДРИЛИ ТУЊАНА

Рибари дуж источне обале Шкотске лове лососе (једну врсту младица) специјалним мрежама разапетим између високих дрвених стубова у пли-

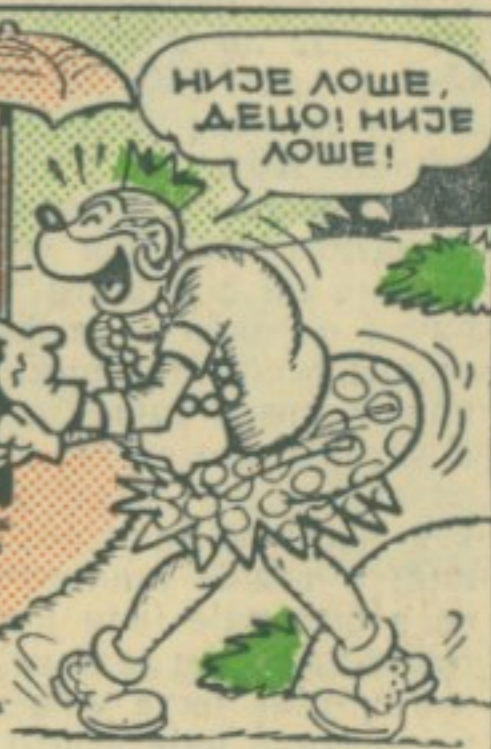
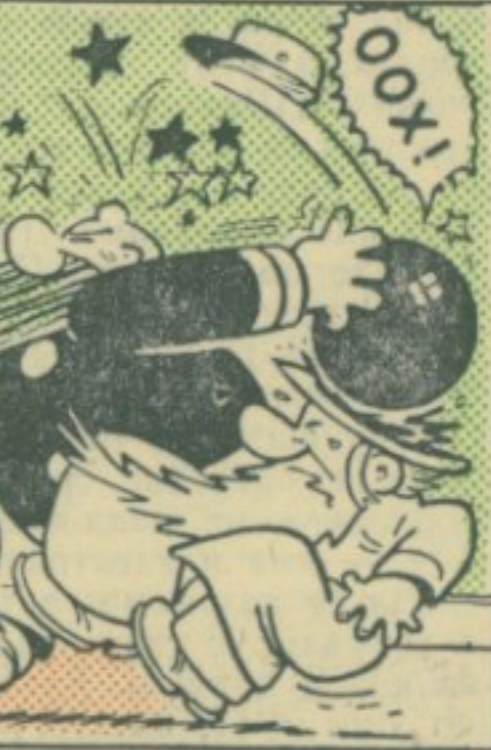
ћацма. Највећи непријатељи су нашли начина да их њихових мрежа, па према то- надмудре: добили су мреже исплетене од политена, неке врсте пластичне материје, које гризали мреже и улазили у јој зуби туњана не могу да нашкоде.

Живот Мориса Утрила, једног од најгенијалнијих сликара XX века, представља потресну причу о човеку чију је срећу мутио алкохол и који је мање или више пијан стварао дела непревазиђене лепоте

Утрило је рођен 1883. године на Монмартру као дете једне праће, келнерице у периферијским ресторанима Париза, продавачице поврћа и играчице на трапезу у циркусима. Сизан Валон, како се звала његова многу остарела мајка, постала је касније највећа савремена сликарка.

Срећа и уметничко признање стигли су Сизани тек касније, када је Морис већ био одрастао младић. За време његовог детињства и дечаштва, када му је мајчина помоћ била најпотребнија, она се потуцала од вешернице, кафана и уметничких атељеа у којима је била слабо плаћени модел, до циркуса где је сломила руку.

Малог Мориса који је био достојан добар ђак, одгајила је улица и простосрдични људи који су се и сами на сваком кораку сукобљавали са бедом, немаштином и несрећом. Свако вече враћао се кући колима са групом задара који су га волели али били необично одани пињу. За време тих несрећних путовања која ће остати кобна по Морисов живот, свраћало се сваки час у



НОВО О КЛАВИРУ

Електронски клавир који може да се носи начињен је у Америци. Са клавијатуром од 64 дирке он омогућава да се производе и други тонови — од хавајске гитаре до виолина. Функционише подједнако и на струју и на батерије.

МРАВИ — МЕДОНОСЦИ



У Јужној Америци могу се срести мрави који „праве“ мед. Али, они свој мед не скупљају у кошнице, као што чине пчеле, већ их чувају у својим трбушчићима. Ти живи „хупови с медом“ обитавају у нарочитим одајама мравињака и када друге хране нема остали од њих узимају мед.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 3) производ пчела; 4) крвољочна звер; 7) планински звонак у Словенији; 10) врста папагаја; 11) кућа; 12) два суседна слова; 13) халогени хемијски елемент; 15) извештајни чувеног сликара (1525—1565); 16) тежина омота робе; 18) место у Србији; 20) непотребљени; 21) друге; остале; 22) десна притока Саве; 25) гомисла; 27) птица певачица; 29) уметност (лат.); 31) планина у Србији; 34) узвик; 35) страво мушко име; 36) слово латинско; 37) оклопно борбено возило; 39) град у Француској; 41) лична заменица; 42) преграда на Малаки.



Усправно: 1) брдо изнад Сплита; 2) временски период; 3) афирмација; 4) хемијски знак за раднијум; 5) река у Пакистану; 6) град у Македонији; 7) арапски поглавица; 8) копрена; 9) река у Казахстану; 10) планина у Војводини; 14) највећа десна притока Саве; 17) сужан; 19) женско име; 23) фискултура; 24) старешина; 26) река у Македонији; 27) град у Јапану; 28) иницијали нашег књижевника („Вукалин“); 29) почетна слова азбуке;

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Браме; 8) Киш; 9) део; 11) от; 12) рит; 14) дд; 15) Сопот; 16) го; 18) рак; 19) ом; 20) уста; 22) Авап; 24) јав; 26) при; 27) Парма; 30) во; 32) као; 33) са; 34) ара; 36) Сеп; 37) цент; 39) Сана; 40) Ластво.

Усправно: 1) Бел; 2) ро; 3) Арипа; 4) М(орис) Р(авел); 5) сад; 6) бит; 7) дед; 8) Крагујевац; 10) олимпијада; 12) кора; 13) тока; 17) оса; 19) Сав; 21) топ; 23) рпа; 25) Врач; 28) ак; 29) мо; 31) Орел; 32) сено; 35) Ана; 36) сав; 38) го; 39) со.



НЕОБИЧНО ДРВО

Најнеобичније дрво на свету је свакако ово на слици: његови огромни коренови су на врху стабла.

СНИМЉЕНИ СРЧАНИ ТОНОВИ

У Чикагу је примењен један нови начин за откривање срчаних болести код школске деце. Тоновни откуцаја срца код 35.000 деце снимљени су на хи-фи траци. Лекари су затим репродуковали снимке и на тај начин вршили поновни преглед срца. За један час, лекар специјалиста може да чује куцање срца 140 малишана. Овим прегледом руко-



УМЕСТО РАДНИКА...

Градска кола за чистоћу у Бохуму у Немачкој биће убудуће снабдевена телевизијском камером која ће непрестано показивати шоферу резултате његовог рада и тако замењивати два радника који су досад седели поред њега. Цена ове инсталације износиће тачно годишњу зараду два радника.

ДВА НОВА РЕЛАКСАТОРА МИШИЋА

У САД су усавршене две супстанце које имају пет пута јаче дејство на опуштање мишићне напетости од досада употребљеног мефенезина. Хемијску основу ових релаксатора чини пиримидин који за 80 до 100 посто боље утиче на лабављење мишића. Због тога нови релаксатори делују умирљивије и успављујуће. Примењивање ових средстава у хирургији у случајевима мишићне учестости код неких врста парализа очекује се са интересовањем, јер на људима још није испробан.

ВАЂЕЊЕ ПОТОНУЛОГ АУТОМОБИЛА

На слици су приказана Тулона који помоћу нарочи два значајна фотографска до тих справа ваде из мора овај кумента о ватрогасцима из потопљени аутомобил.

КАТАЛОГ ОРИЈЕНТАЛНИХ МАНУСКРИПАТА

Једна издавачка кућа из Визбадена припрема едицију од 25 књига у којима ће се налазити око 33.000 старих оријенталних манускрипата, нађених у библиотекама, музејима, архивама и приватним колекцијама. Прва књига, дело професора Валтера Хајсига, носи назив: „Манускрипти, прве штампане књиге и географске карте Монголије“.

Друга ће бити посвећена јеврејским манускриптим, трећа сиријским, јерменским и ћурђијанским, четврта санскритским, затим тибетанским и тако даље. Више од 30 професора и библиотекара сарађују на овом послу уз помоћ немачког комитета за истраживање. Досадашњи радови су већ помогли да се велики број непознатих монголских, тибетанских, арабских и индијских текстова открије.

Јесте ли већ чули да...

... стегозаурис је био тежак око шест тона док му је мозак једва тежио 70 грама (човечији мозак тежак је про-



сечно 1400 грама) или 0,0012 одсто од укупне тежине његовог тела. Он је вероватно једва био свестан и да је жив.

... најужаснији земљотрес задесио је кинеску провинцију Ченг Си, 23. јануара 1556. године при чему је страдало 830.000 особа.

... у свету постоји најмање 200 разних монета. Од тога се 25 зову



ливре, 10 долари а шест франци.

... у Ираку је највећи празник Нова година, која почиње за време пролећне равнодневице и траје 7 дана.

... Лопе Феликс де Вега Сарпио (1562-1635) био је најплоднији писац. Написао је 1.800 драма, велик број поезија и 2 романа.

... најбрљивија птица била је једна женка-папагај са жутомењим кљуном која се одазивала на име Сенди Полс. Ова птица, угинула 1959.



године, знала је напамет 12 дечјих песмица и више од 300 речи. По својој господарници Ирена Полс, из Стејна, Милсекс, у Енглеској — добила је име.

... постојбина парадајаза, некад тропске дивље биљке је у Перуу, где су га Антеци омањавали у речнику као томатле. У Европу је пренет тек средином XVI века.

... најнасељенији град у Европи је Лондон. У њему живи 8.222.340 ста-



новника а његова површина је 1.838 километара.

... најдуже је кијао један тринаестогодишњи дечак из Единбурга (Шкотска), месец дана, и то по 1 до 6 пута у минути. Приликом сваког кијања — тврде стручњаци — болесни дечак је избацивао капљице брзином од 166,7 километара на час.

... најбржа животиња на свету, на краткој стази је гепард, кога зову још и чита или ловачки леопард, а постиже брзину од 135 км на час. Тежак је отприлике 45 килограма. Углавном живи у Централној Индији где га дресирају за лов. У току испитивања у Лондону 1939. године, на овалној пис-



ти дугој 480 метара, просечна брзина гепарда је износила 70,8 км на час, док тркачког коња 69,62 километра.

НАПРАВИ САМ

Птичје главе

Која од ове 4 главе одговара којој птици испод ових квадрата? И како се зову те три птице? Оваква забава ће вам допринети да мало проверите и обновице своје знање из зоологије.

Уколико вам нешто није јасно ево одговора:

Птица А је фазан а њена глава је под бројем 4 у првом квадрату.

Птица В је кормован а њена глава је обележена бројем 1 у другом квадрату и птица Г је сова а њену главу ћете наћи под бројем 2 у трећем квадрату.



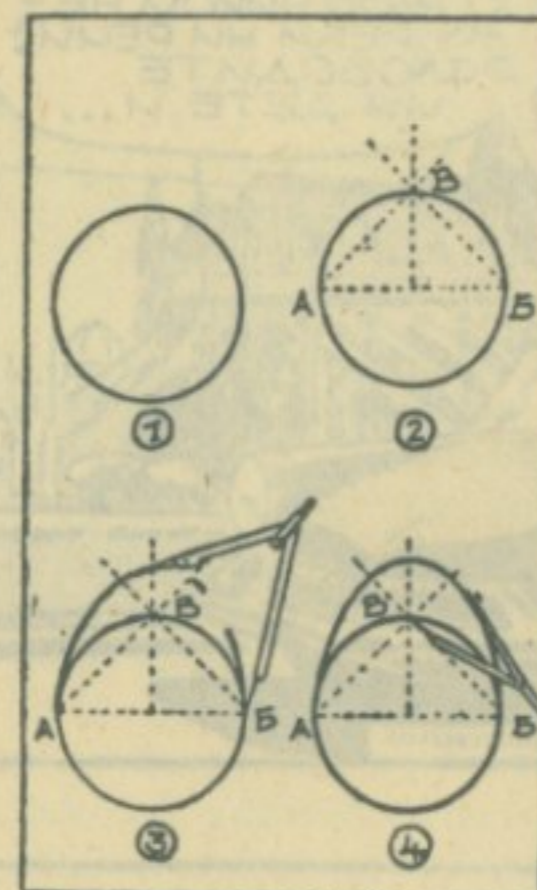
Јаје

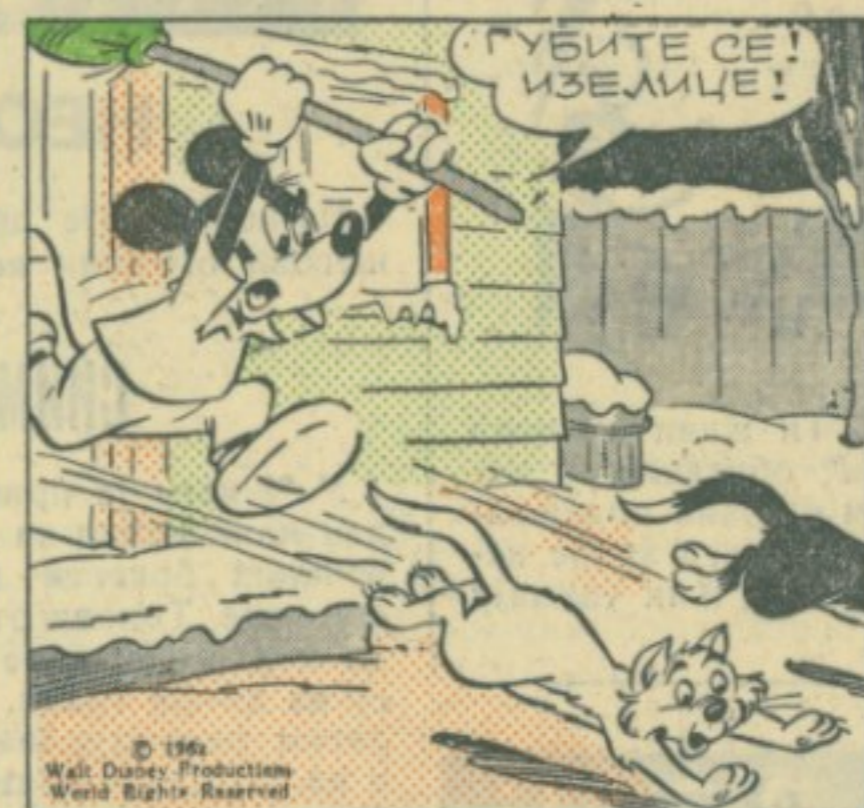
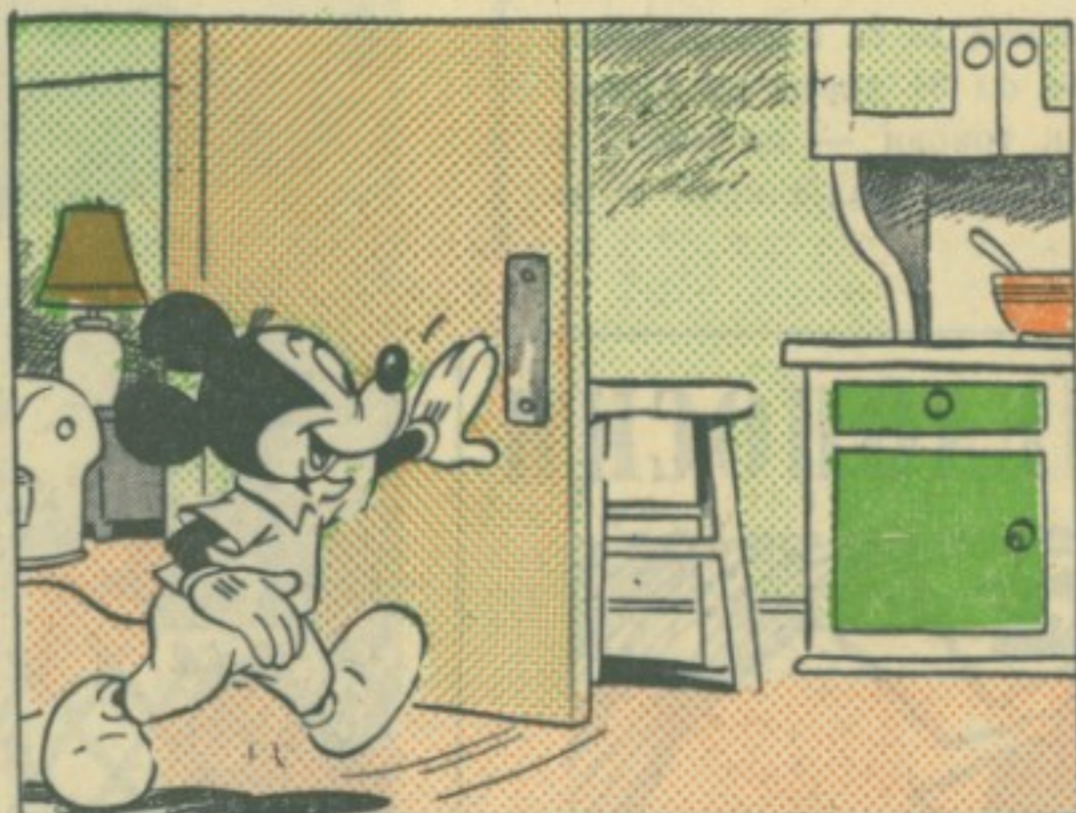
Хоћете ли да нацртате јаје помоћу шестара? Начините онда један круг (сл.1) и обележите линије у њему: пречник, полупречник и одсечке од АВ и ВВ означене на сл. 2. Заборите шестар у тачку А и начините један лук, и из тачке В други. Учините то исто забадајући шестар у В (сл.3). Завршујући једним малим луком (сл.4) све то лепо саставите а помоћне линије избришите — јаје је готово.

Шта означавају ови цртежи?

Ових шест необичних цртежа представљају лица или ствари, али гледане одозго, како их је посматрао њихов цртач. Да ли можете да погодите шта они представљају а ако не ево одговора:

1. столарско ренде, 2. Мексиканац који свира у трубу, 3. штекер-разводник, 4. сланик, 5. корпа пуна јабука, 6. боца затворена запушачем.





ТОЛДЕРД



Ква-Ква!

Увређује Паја Патак

ДОСТОЈНО ГА ЗАМЕЊУЈЕ

Шилки шеф морао да оде хитно у град неким послом и нареди Шилки да га замењује док се врати. По доласку у канцеларију он затече Шилки како седи у фотељи и у слат пуши.

— То је све што ви знате да радите! — рече му љутито шеф. — Кад ја дуже времена не бих био ту, значи, посао би стајао.

— Али, шефе, — рече Шилки уверено — па ви сте рекли да вас заменим.

САД ЋЕ И ОНА

Паја дошао увече с посла и видео да Патак као и обично није још спремио вечеру. Пошто је био много гладан он се поново обуче и пође.

— Где ћеш? — повика Патак.

— У ресторан.

— Можеш ли да ме сачекаш бар 5 минута.

— Зашто — упита Паја — зар ће вечера догле бити готова.

— Ма не — рече она гладно — за то време ћу се и ја обући па заједно да идемо.



© 1960, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.